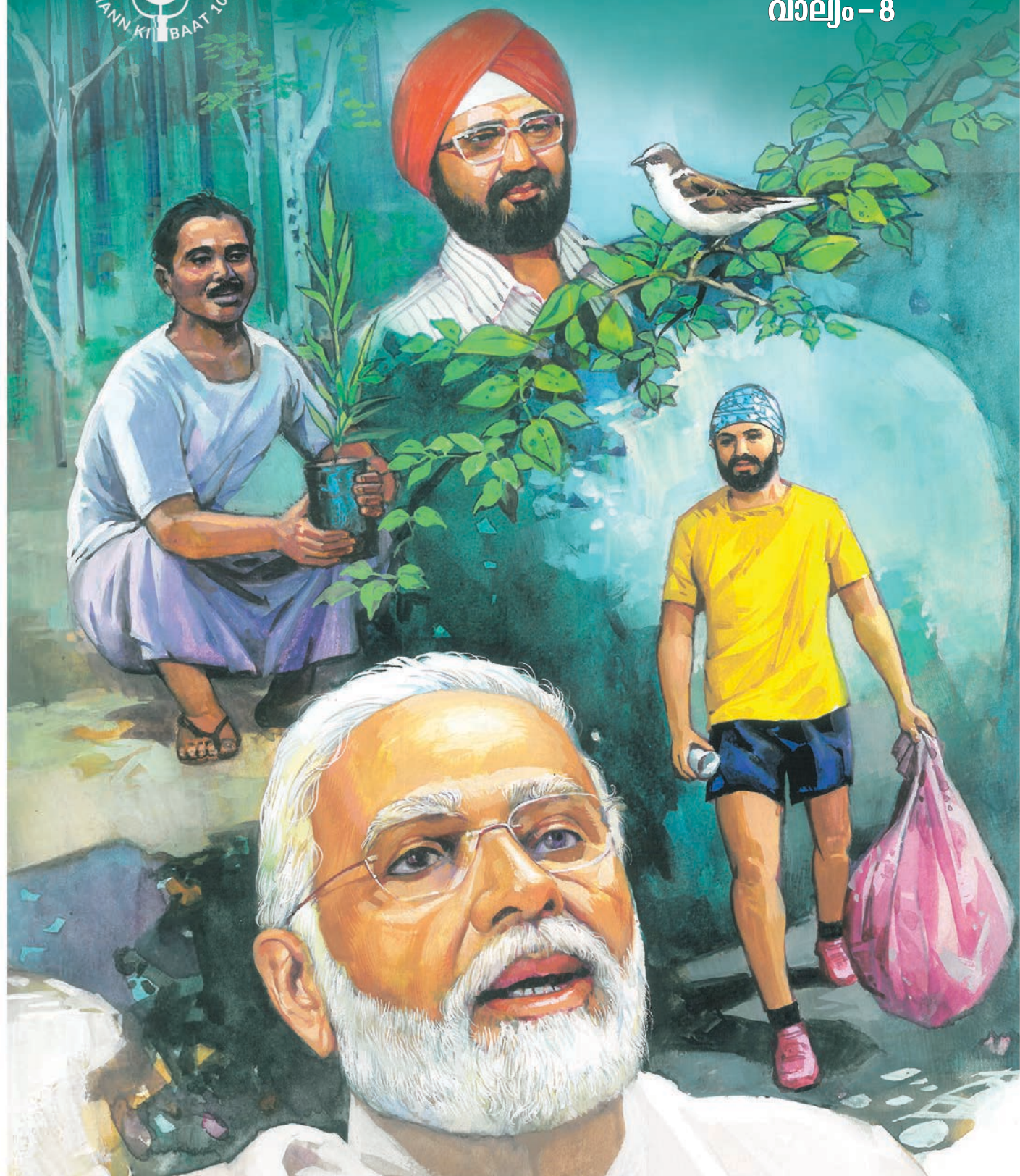

മൻ കി ബാത്

വാല്യം - 8

MANN KI BAAT

VOL.8

Authors

Sarda Mohan and Tanushree Banerji

Illustrations and Cover Art

Dilip Kadam

Assistant Artist

Ravindra Mokate

Production

Amar Chitra Katha

Colourists

Prakash Sivan, Prajeesh V. P. and Periasamy Samikannu

Flat Colourists

Vineesh S. Sreedharan and Srinath Malolan M.

Layout Artist

Akshay Khadilkar

Published by

Amar Chitra Katha Pvt. Ltd

MALAYALAM

ISBN – 978-93-6127-785-6

Amar Chitra Katha Pvt. Ltd, January 2024

© Ministry of Culture, Govt of India, January 2024

All rights reserved. This book is sold subject to the condition that the publication may not be reproduced, stored in a retrieval system (including but not limited to computers, disks, external drives, electronic or digital devices, e-readers, websites), or transmitted in any form or by any means (including but not limited to cyclostyling, photocopying, docutech or other reprographic reproductions, mechanical, recording, electronic, digital versions) without the prior written permission of the publisher, nor be otherwise circulated in any form of binding or cover other than that in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

You can now get ACK stories as part of your classroom with **ACK Learn**, a unique learning platform that brings these stories to your school with a range of workshops. Find out more at www.acklearn.com or write to us at acklearn@ack-media.com.

എന്റെ പ്രിയപ്പെട്ട കുട്ടികളേ,

ഇന്ത്യ വൈവിധ്യങ്ങളുടെ രാജ്യമാണെന്ന് പറയാറുണ്ട്. ഇത് സത്യമാണ്. നമ്മൾ വ്യത്യസ്ത ഭാഷകളും സംസ്കാരങ്ങളുമുള്ള മനുഷ്യരാണ്, പക്ഷേ നമ്മൾ പരസ്പരം ബന്ധപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. നമ്മെയെല്ലാം ബന്ധിപ്പിക്കുന്നത് മൂല്യങ്ങളും ചിന്തകളും മനോഭാവവുമാണ്.

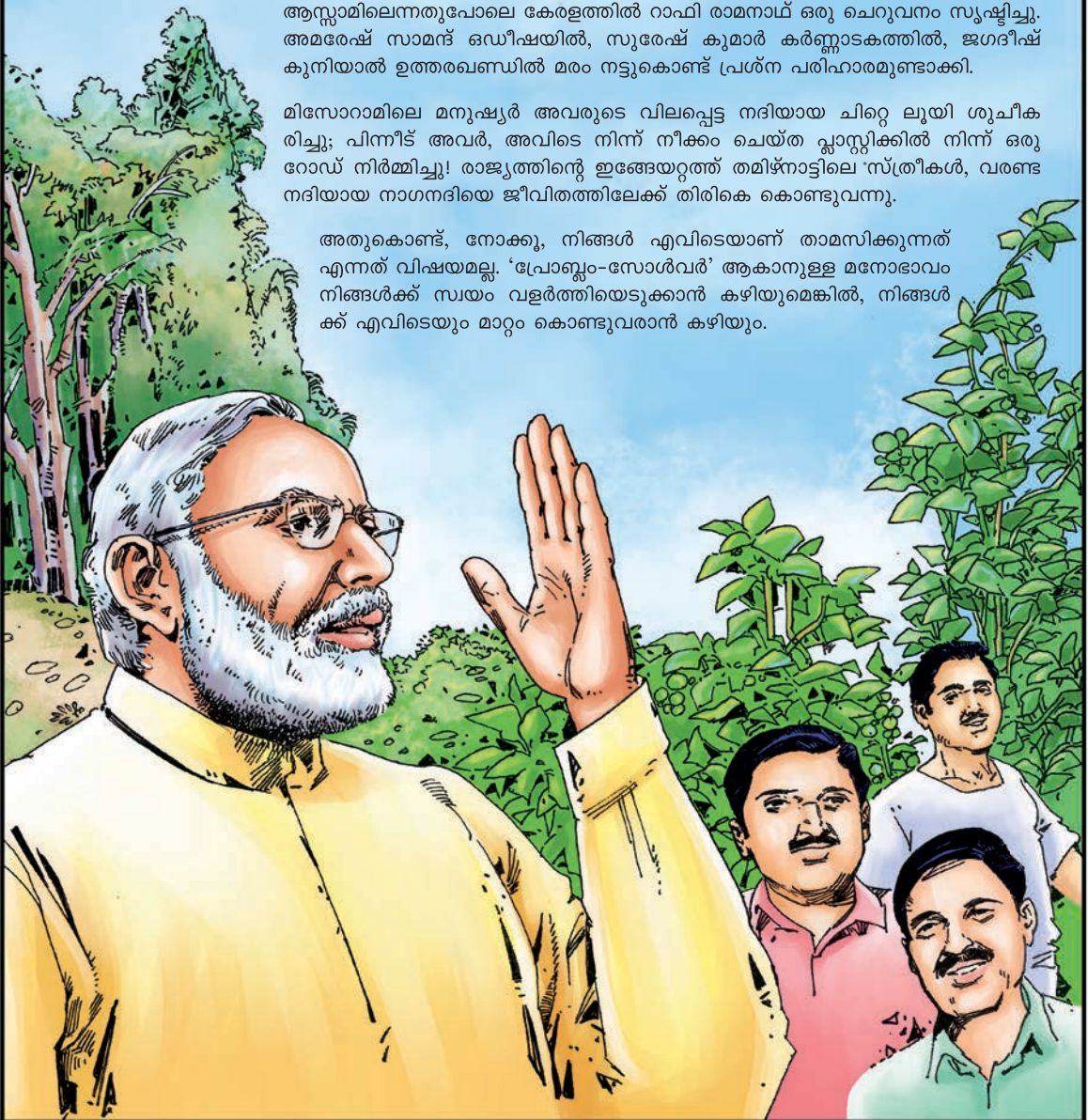
പ്രകൃതി വിഭവങ്ങളുടെ ദൗർലഭ്യം വർദ്ധിച്ചുവരുന്ന കാര്യം നിങ്ങൾക്കറിയാമല്ലോ. കാടുകൾ കുറഞ്ഞു വരികയും ജലം വറ്റുകയും ചെയ്യുന്നു. എന്നാൽ 'പ്രശ്ന പരിഹാര' മനോഭാവമുള്ള ആളുകൾ നമ്മുടെ രാജ്യത്തുടനീളമുണ്ട്. അവർ പ്രശ്നം അഭിമുഖീകരിച്ചു, പരിഹാരത്തെക്കുറിച്ച് ചിന്തിച്ചു, അത് നടപ്പിലാക്കാൻ തങ്ങളാൽ കഴിയുന്നതെല്ലാം ചെയ്തു. അങ്ങനെ ചെയ്യുന്നതിലൂടെ, അവർ സ്വന്തം ജീവിതവും, അയൽവാസികളുടെ ജീവിതവും, പക്ഷികളുടെയും മൃഗങ്ങളുടെയും ജീവിതം പോലും മെച്ചപ്പെടുത്തി.

തനിച്ച് ഒരു കാട് സൃഷ്ടിച്ച അസമിൽ നിന്നുള്ള ജാദവ് പയേങ്ങിനെക്കുറിച്ച് നിങ്ങളോട് പറയാൻ എനിക്ക് അഭിമാനമുണ്ട്. ഇന്ന് കടുവകളുടേയും കാണ്ടാമൃഗങ്ങളുടേയും വീടാണത്.

ആസ്സാമിലെന്നതുപോലെ കേരളത്തിൽ റാഫി രാമനാഥ് ഒരു ചെറുവനം സൃഷ്ടിച്ചു. അമരേഷ് സാമന്ദ് ഒഡീഷയിൽ, സുരേഷ് കുമാർ കർണ്ണാടകത്തിൽ, ജഗദീഷ് കുനിയാൽ ഉത്തരഖണ്ഡിൽ മരം നട്ടുകൊണ്ട് പ്രശ്ന പരിഹാരമുണ്ടാക്കി.

മിസോറാമിലെ മനുഷ്യർ അവരുടെ വിലപ്പെട്ട നദിയായ ചിറ്റെ ലൂയി ശുചീകരിച്ചു; പിന്നീട് അവർ, അവിടെ നിന്ന് നീക്കം ചെയ്ത പ്ലാസ്റ്റിക്സിൽ നിന്ന് ഒരു റോഡ് നിർമ്മിച്ചു! രാജ്യത്തിന്റെ ഇങ്ങേയറ്റത്ത് തമിഴ്നാട്ടിലെ 'സ്ത്രീകൾ, വരണ്ട നദിയായ നാഗനദിയെ ജീവിതത്തിലേക്ക് തിരികെ കൊണ്ടുവന്നു.

അതുകൊണ്ട്, നോക്കൂ, നിങ്ങൾ എവിടെയാണ് താമസിക്കുന്നത് എന്ന് വിഷയമല്ല. 'പ്രോബ്ബം-സോൾവർ' ആകാനുള്ള മനോഭാവം നിങ്ങൾക്ക് സ്വയം വളർത്തിയെടുക്കാൻ കഴിയുമെങ്കിൽ, നിങ്ങൾക്ക് എവിടെയും മാറ്റം കൊണ്ടുവരാൻ കഴിയും.

ഉള്ളടക്കം

1	അമരേഷ് സാമന്ത്	3
2	ഇന്ദുപാൽ സിങ് ബ്രത	6
3	ജാദവ് പയേൺ	9
4	ജഗ്ദീഷ് ചന്ദ്ര കുനിയാൽ	12
5	റാഫി രാമനാഥ്	15
6	രിപു ദാമൻ ബെവ്ലി	18
7	നാഗനദി	21
8	സാംഗെ ഷെർപ	23
9	സേവ് ചിറ്റു ലൂയി	26
10	സുരേഷ് കുമാർ	28
11	തുൾസിരാം യാദവ്	31

അമരേഷ് സാമന്ത്

കാലാവസ്ഥ വ്യതിയാനത്തെക്കുറിച്ച് വിദ്യാർത്ഥികൾ പരിസ്ഥിതി പ്രവർത്തകരുമായി പ്രത്യേക ക്ലാസിലായിരുന്നു.

സർ, നിങ്ങൾ സ്വയം ഒരു വനം സൃഷ്ടിച്ചുവെന്ന് ശരിയാണോ?

ഇതുവരെ ഇല്ല, എന്നാൽ ഞാൻ മറ്റു ചിലർക്കൊപ്പം അതിൽ പ്രവർത്തിക്കുന്നു.

പക്ഷേ എന്തു കൊണ്ടാണ് സാർ? ഇത് കൃഷിയല്ല. നിങ്ങൾക്ക് അതിൽ നിന്ന് ഭക്ഷണമൊന്നും ലഭിക്കുന്നില്ല.

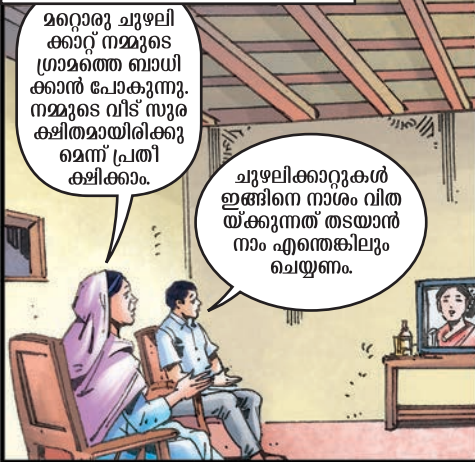
കാടുകളുണ്ടാക്കിയാൽ ഒരുപാട് ഗുണങ്ങളുണ്ട്. മലിനീകരണത്തിനും കാലാവസ്ഥാ വ്യതിയാനത്തിനും എതിരെ പോരാടാൻ ഇത് സഹായിക്കുന്നു. വായു ശുദ്ധീകരിക്കാനും പാരിസ്ഥിതിക വ്യവസ്ഥ നിലനിർത്താനും ചുറ്റുപാടുമുള്ള പ്രദേശങ്ങളെ കടുത്ത കാറ്റിൽ നിന്നും വെള്ളപ്പൊക്കത്തിൽ നിന്നും സംരക്ഷിക്കാനും ഇത് സഹായിക്കുന്നു.

മലിനീകരണം കുടുന്നതിനനുസരിച്ച് വനവൽക്കരണം കാലഘട്ടത്തിന്റെ ആവശ്യമാണ്. ഭാഗ്യവശാൽ, വനങ്ങളുണ്ടാക്കാൻ ആളുകൾ പ്രവർത്തിക്കുന്നുണ്ട്. അത്തരത്തിലൊരാളാണ് ഒഡീഷയിൽ നിന്നുള്ള അമരേഷ് സാമന്ത്.

ഞാൻ അദ്ദേഹത്തിന്റെ കഥ പറയാം.

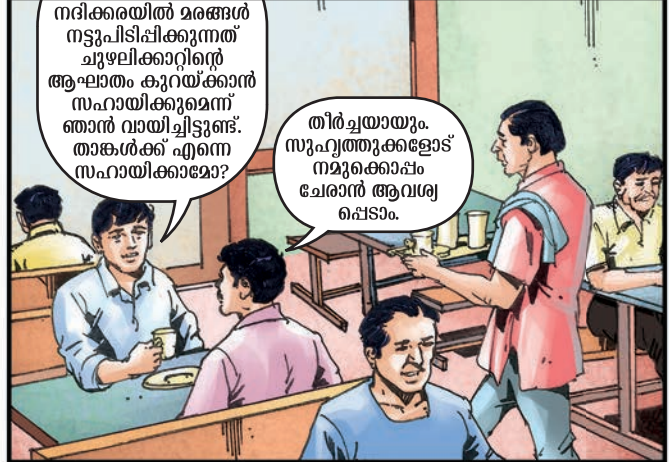
ഒഡീഷയിലെ തീരപ്രദേശത്തുള്ള ബിൽവാലി എന്ന ഗ്രാമത്തിലാണ് അമരേഷ് സാമന്ത് വളർന്നത്.

മറ്റൊരു ചുഴലിക്കാറ്റ് നമ്മുടെ ഗ്രാമത്തെ ബാധിക്കാൻ പോകുന്നു. നമ്മുടെ വീട് സുരക്ഷിതമായിരിക്കുമെന്ന് പ്രതീക്ഷിക്കാം.

ചുഴലിക്കാറ്റുകൾ ഇങ്ങിനെ നാശം വിയ്ക്കുന്നത് തടയാൻ നാം എന്തെങ്കിലും ചെയ്യണം.

ഒരു സാധാരണ ഇലക്ട്രിക്കൽ എഞ്ചിനീയറായിരുന്നു അമരേഷ്. എങ്കിലും പ്രകൃതി ദുരന്തങ്ങൾ തടയണമെന്ന ചിന്ത അദ്ദേഹത്തിന് എപ്പോഴുമുണ്ടായിരുന്നു.

നദിക്കരയിൽ മരങ്ങൾ നട്ടുപിടിപ്പിക്കുന്നത് ചുഴലിക്കാറ്റിന്റെ ആഘാതം കുറയ്ക്കാൻ സഹായിക്കുമെന്ന് ഞാൻ വായിച്ചിട്ടുണ്ട്. താങ്കൾക്ക് എന്നെ സഹായിക്കാമോ?

തീർച്ചയായും. സുഹൃത്തുക്കളോട് നമുക്കൊപ്പം ചേരാൻ ആവശ്യപ്പെടാം.

1995-ൽ ഏതാനും സന്നദ്ധ പ്രവർത്തകരോടൊപ്പം അമരേഷ് നദി തടങ്ങളിൽ നിരനിരയായി മരങ്ങൾ നടാൻ ആരംഭിച്ചു.

തടാക തീരത്തും നമുക്ക് മരങ്ങൾ നടാം.

അടുത്തുള്ള പാതയോരത്തും പൊതു സ്ഥലങ്ങളിലും നമുക്ക് നടാം.

വർഷങ്ങളായി, ജഗത്സിംഗ്പൂർ ജില്ലയിലുടനീളം അമരേഷും സംഘവും നിരവധി പ്ലാന്റേഷൻ ഡ്രൈവുകൾ നടത്തി.

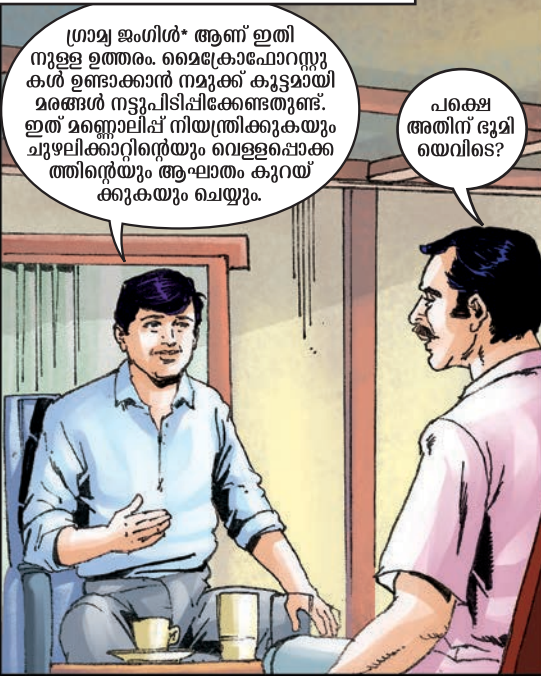
പക്ഷെ ഒഡീഷയിൽ ഒരു കൊടുങ്കാറ്റ് വീശിയപ്പോൾ -

മരങ്ങൾ കടപുഴങ്ങി!

വീടുകൾക്കും വസ്തു വകകൾക്കും വരുത്തിയ നാശത്തിന് ഒട്ടും കുറവില്ല.

അമരേഷ് ഇതിനൊരു പരിഹാരത്തിനായി ഒരുപാട് വർഷം അന്വേഷിച്ചു. 2015 ൽ -

ഗ്രാമ്യ ജംഗിൾ* ആണ് ഇതിനുള്ള ഉത്തരം. മൈക്രോഫോറസ്സുകൾ ഉണ്ടാക്കാൻ നമുക്ക് കൂട്ടമായി മരങ്ങൾ നടുപിടിപ്പിക്കേണ്ടതുണ്ട്. ഇത് മണ്ണൊലിപ്പ് നിയന്ത്രിക്കുകയും ചുഴലിക്കാറ്റിന്റെയും വെള്ളപ്പൊക്കത്തിന്റെയും ആഘാതം കുറയ്ക്കുകയും ചെയ്യും.

പക്ഷെ അതിന് ഭൂമി യെവിടെ?

അമരേഷും സംഘവും ഭൂമി ദാനമായി ലഭിക്കാൻ ഗ്രാമവാസികളെ സമീപിച്ചു.

ഞങ്ങളെന്തിന് സൗജന്യമായി നൽകണം?

ഭക്ഷണത്തിനായി ചില വിളകൾ വളർത്താൻ നമുക്ക് ഇതിനെ നന്നായി ഉപയോഗിക്കാം.

പല ഗ്രാമീണരും ഈ അപേക്ഷ നിരസിച്ചു.

*ഗ്രാമ വനം

ഗ്രാമീണരെ ബോധവൽക്കരിക്കാൻ അമരേഷ് പരിസ്ഥിതി ബോധവൽക്കരണ ക്യാമ്പ് സംഘടിപ്പിക്കാൻ തീരുമാനിച്ചു.

നാം നേരിടുന്ന ചുഴലിക്കാറ്റിന്റെയും വെള്ളപ്പൊക്കത്തിന്റെയും ആഘാതം മരങ്ങൾ കാരണം കുറയുന്നു.

മലിനീകരണത്തിനെതിരെ പോരാടാനും പരിസര ശുചീകരണത്തിനും ഇതു സഹായിക്കും.

അമരേഷ് അത്തരത്തിലുള്ള നിരവധി ബോധവൽക്കരണ പരിപാടികൾ നടത്തി, ഗ്രാമവാസികളുടെ ചിന്താഗതി പതൃക്കെ മാറാൻ തുടങ്ങി. ഒരു ദിവസം -

രണ്ടേക്കർ ഭൂമി മരം വയ്ക്കാനായി തരാൻ ഞങ്ങൾ തയ്യാറാണ്.

നന്ദി ശ്രീമാൻ[^] സർപഞ്ച്!

അമരേഷും അദ്ദേഹത്തിന്റെ സന്നദ്ധ പ്രവർത്തകരും ഗ്രാമത്തിൽ നാടൻ മരങ്ങൾ നട്ടുപിടിപ്പിക്കാൻ തുടങ്ങി.

ഒരു ഗ്രാമത്തിലെ ഓരോ കൂസ്റ്ററിലും 500 മുതൽ 1000 വരെ മരങ്ങൾ ഉണ്ടായിരിക്കണം.

താമസിയാതെ, കൂടുതൽ സന്നദ്ധപ്രവർത്തകർ അദ്ദേഹത്തോടൊപ്പം ചേരുകയും കൂടുതൽ ഗ്രാമങ്ങൾ പ്ലാന്റേഷൻ ഡ്രൈവുകൾക്കായി ഭൂമി വാഗ്ദാനം ചെയ്യുകയും ചെയ്തു.

2016 ൽ, ഇടിമിന്നൽ മൂലം ഉണ്ടാകാനിടയുള്ള നാശത്തിന് പരിഹാരം കാണാൻ അമരേഷ് തീരുമാനിച്ചു.

ഇടിമിന്നൽ മൂലമുണ്ടാകുന്ന ആഘാതം കുറയ്ക്കാൻ കഴിയുന്ന, ഉയരമുള്ള ഈന്തപ്പനകൾ നമുക്ക് നടാം.

അവർ നട്ടുപിടിപ്പിച്ച ഈന്തപ്പനകൾ ആഗ്രഹിച്ച ഫലം നൽകി.

ഒഡീഷയിലെ 20 ഗ്രാമങ്ങളിലായി അമരേഷും അദ്ദേഹത്തിന്റെ 100-ലധികം സന്നദ്ധപ്രവർത്തകരും ഇതുവരെ ഒരു ലക്ഷത്തിലധികം മരങ്ങൾ നട്ടുപിടിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്.

സൂക്ഷ്മ വനങ്ങളെ പക്ഷികളുടെ സങ്കേതമാക്കാൻ ഞങ്ങൾ പക്ഷികളെക്കൂടും കളിമൺ പാത്രങ്ങൾ പോലും സ്ഥാപിച്ചിട്ടുണ്ട്.

ഒഡീഷ മുഖ്യമന്ത്രി നവീൻ പട്നായിക് അമരേഷിന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങളെ പ്രശംസിച്ചു. പ്രധാനമന്ത്രി മോദിയുടെ മൻ കീ ബാത്തിൽ പരാമർശിക്കപ്പെടുകയും ചെയ്തു.

*ഗ്രാമ മുഖ്യൻ

[^]ഒരു ബഹുമാന സുചകം

ഇന്ദർപാൽ സിങ് ബത്ര

നായർ സാറും കുട്ടികളും ഒരു പ്രകൃതി പഠന യാത്രയിലായിരുന്നു.

നമ്മൾ യാത്ര തുടങ്ങിയതിനു ശേഷം ഒരു അപൂർവ്വ പക്ഷികളെപ്പോലും കണ്ടില്ലല്ലോ.

നോക്കൂ കുരുവികൾ!

അത് അപൂർവ്വ യിനം പക്ഷിയല്ല.

കുരുവി ഇപ്പോൾ വംശനാശഭീഷണി നേരിടുന്ന ഒരു ജീവിയായെന്നു നിങ്ങൾക്കറിയാമോ?

അതിനർത്ഥം ഇതിന് വംശനാശം സംഭവിക്കുന്നുവെന്നാണോ?

വർഷങ്ങളായി കുരുവികളുടെ എണ്ണം കുറയുന്നു. ഭാഗ്യവശാൽ, ഇന്ദർപാൽ സിംഗ് ബത്രയെപ്പോലെ കുറച്ച് ആളുകൾ അവരുടെ സംരക്ഷണത്തിനായി പരിശ്രമിക്കുന്നു.

വാർണാസിയിൽ താമസിച്ചിരുന്ന ഒരു ഭക്ഷ്യ വ്യവസായിയായിരുന്നു ഇന്ദർപാൽ സിങ് ബത്ര. ഒരുദിവസം -

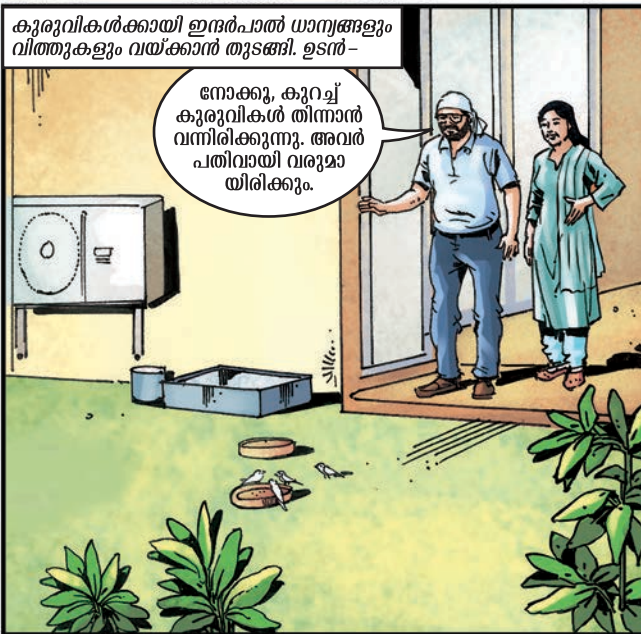
സോണിയ, ഇന്നലെ വൈകുന്നേരം നടക്കാൻ പോയപ്പോൾ ഒരു കുരുവിയെ കണ്ടു. ഒരേണ്ണത്തിനെയെങ്കിലും കണ്ടിട്ട് വർഷങ്ങളായി.

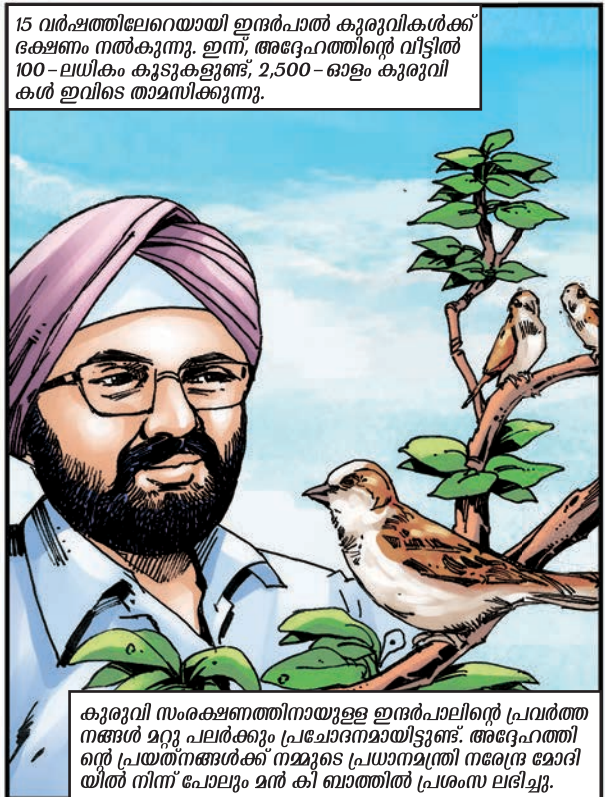
എന്റെ ചെറുപ്പകാലത്ത് ഒരു പാടൂ കണ്ടിട്ടുണ്ട്.

അവയ്ക്ക് കുടുങ്ങാക്കാൻ കഴിയുന്നത്ര ഉയരമുള്ള കെട്ടിടങ്ങളോ മരങ്ങളോ ഇല്ല. അവയുടെ എണ്ണം അതിവേഗം കുറയുന്നു.

ശരിയാണ്, എന്നാൽ ഇതിനുവേണ്ടി നമുക്ക് എന്തുചെയ്യാൻ കഴിയും?

ജാദവ് പയേൺ

സ്കൂളിലെ പുന്തോട്ടത്തിൽ -

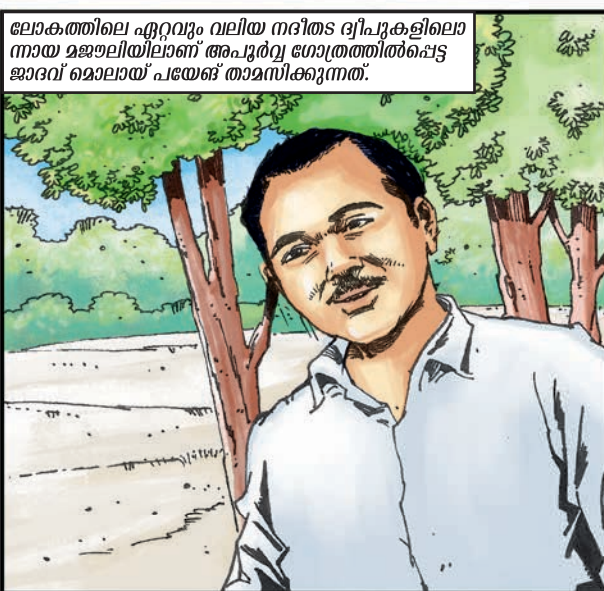

അയ്യോ! ഞങ്ങൾ നടപുതിയ തൈകളെല്ലാം ഉണങ്ങി.

അവധിക്ക് ഒരാഴ്ച മുമ്പ് എല്ലാം നന്നായി കാണപ്പെട്ടിരുന്നു.

തൈ നടാൽ മാത്രം പോരാ എന്നതാണ് കാര്യം. അത് നന്നായി പരിചരിക്കേണ്ടതുണ്ട്. ആസാമിൽ നിന്നുള്ള ജാദവ് പയേണിനെപ്പോലെ, ഒരു വനം മുഴുവൻ അദ്ദേഹം ഒറ്റയ്ക്കു സൃഷ്ടിച്ചു, അതും ഒരു മണൽത്തിട്ടയിൽ!

ലോകത്തിലെ ഏറ്റവും വലിയ നദിയിലെ ദ്വീപുകളിലൊന്നായ മജുലിയിലാണ് അപൂർവ്വ ഗോത്രത്തിൽപ്പെട്ട ജാദവ് മൊലായ് പയേൺ താമസിക്കുന്നത്.

എത്ര പാമ്പുകൾ ഓണ്! എല്ലാം ചത്തു!

മണൽ അവയ്ക്ക് ചുട്ടുപൊള്ളുന്നതാണ്, ഇവിടെയാണെങ്കിൽ തണലുമില്ല.

1979 ലെ ചുട്ടുപൊള്ളുന്ന നട്ടുച്ച, 16 വയസ്സുള്ള ജാദവ് തന്റെ ജീവിതത്തെ എന്നെന്നേക്കുമായി മാറ്റിമറിക്കുന്ന ഒരു കാര്യം കണ്ടു.

40 ൽ ഏറെ വർഷങ്ങൾക്കു ശേഷം, മണൽത്തിട്ടയ്ക്ക് മൊളായി വനം എന്ന് അദ്ദേഹം നാമകരണം ചെയ്തു. ആനകളും കടുവകളും കാണ്ടാമൃഗങ്ങളും എല്ലാത്തരം പക്ഷികളും ഇവിടെ പാർക്കുന്നു.

ജാദവിന്റെ ജീവിതത്തെ കുറിച്ച് പുസ്തകങ്ങളും സിനിമകളും ഡോക്യുമെന്ററികളും നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടു. ഇന്ത്യയുടെ ഫോറസ്റ്റ് മാനുവൽ എന്നറിയപ്പെടുന്ന ജാദവിനെ 2015 ൽ രാജ്യം പത്മശ്രീ നൽകി ആദരിച്ചു.

ജാദവ് ഇപ്പോഴും എല്ലാ ദിവസവും പുലർച്ചെ 4.30 ന് എഴുന്നേറ്റ് തന്റെ വനത്തിൽ ചെല്ലുകയും, പരിപാലിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

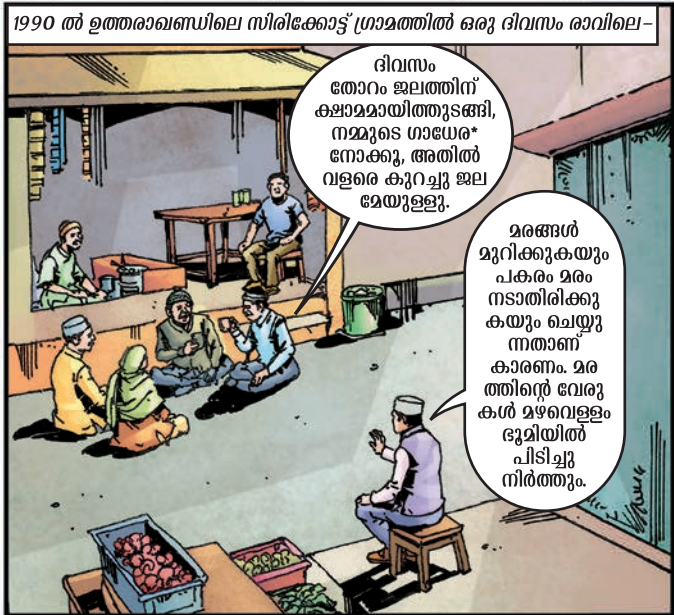
ഇത് ഞാൻ മാത്രമായി സൃഷ്ടിച്ചതല്ല. ഞാൻ മരങ്ങൾ നടുകമാത്രമേ ചെയ്തുള്ളൂ. മരങ്ങളിൽ വിത്തുവന്നാൽ, കാറ്റിന് അത് എങ്ങനെ നടണമെന്നറിയാം. പക്ഷികൾക്ക് അത് വിതയ്ക്കാനറിയാം, മൃഗങ്ങൾക്കുമറിയാം, ബ്രഹ്മപുത്രയ്ക്കു പോലും അറിയാം. മുഴുവൻ ആവാസവ്യവസ്ഥയ്ക്കുമറിയാം.

ജാദവിന് പ്രകൃതിയുടെ ഭാഷയറിയാം. അതിൽ ലയിച്ചു ചേരാനും.

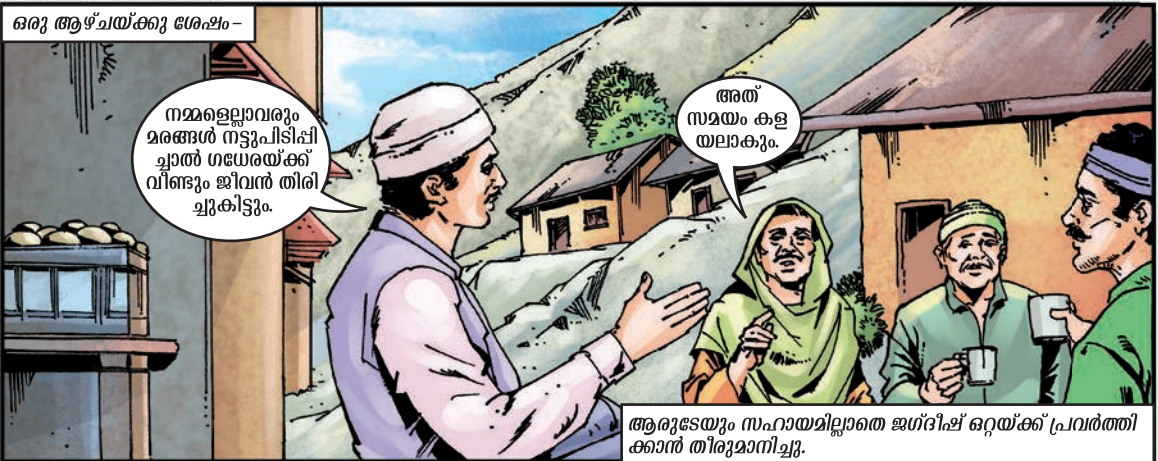
ജഗദീഷ് ചന്ദ്ര കുനിയാൽ

*മലബാറിലെ മഴവെള്ളം കൊക്കേണി.

*1970 കളിലെ ഒരു പാരിസ്ഥിതിക പ്രസ്ഥാനം. മരം മുറിക്കെതിരെ മരങ്ങളെ ആലിംഗനം ചെയ്തുകൊണ്ട് ചെറുത്തുനിന്നവരുടെ പ്രസ്ഥാനം.

ഒരു ആഴ്ചയ്ക്കു ശേഷം -

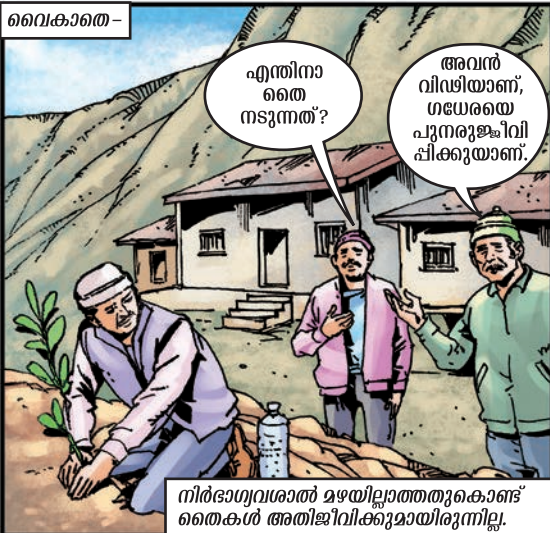

നമ്മളെല്ലാവരും
മരങ്ങൾ നട്ടുപിടിപ്പി
ച്ചാൽ ഗയേരയ്ക്ക്
വിണ്ടും ജീവൻ തിരി
ച്ചുകിട്ടും.

അത്
സമയം കള
യാലാകും.

ആരുടേയും സഹായമില്ലാതെ ജഗദീഷ് റെയ്ക്ക് പ്രവർത്തി
ക്കാൻ തീരുമാനിച്ചു.

വൈകാതെ -

എന്തിനാ
തെ
നടുന്നത്?

അവൻ
വിശിയാണു്,
ഗയേരയെ
പുനരുജീവി
പ്പിക്കുയാണു്.

നിർഭാഗ്യവശാൽ മഴയില്ലാത്തതുകൊണ്ട്
തൈകൾ അതിജീവിക്കുമായിരുന്നില്ല.

നീയെന്തിനാണു് ഈ
തൈകൾക്കുവേണ്ടി പൈസ
ചിലവിടുന്നത്. അതൊന്നും
വളരില്ല. നിന്റെ ഭാവിക്ക്
വേണ്ടി പൈസ കരുതി
വയ്ക്കൂ.

ചാച്ചാ* ഗയേര
നമ്മുടെ ഗ്രാമത്തിനു
മാത്രമല്ല, അയൽ ഗ്രാമ
ങ്ങൾക്കും ഉപകാര
പ്രദമാണു്.

ഈ ചെറു തൈ
എങ്ങിനെയാണു്
മാറ്റം കൊണ്ടുവ
രാൻ പോകുന്നത്?

ഇതു മാറ്റം
കൊണ്ടുവരും.
മഴക്കാലത്ത് ഞാൻ
കുടുതൽ തൈകൾ
നടും.

പതിറ്റാണ്ടോളം ജഗദീഷ് ഗ്രാമത്തിലൂടെ
നീളം തൈകൾ നട്ടുപിടിപ്പിച്ചു.

2000-ൽ

അമ്മേ,
ആടുകൾ ചെറു
തൈകളെല്ലാം തിന്നു.
ചെടികളെയെല്ലാം
ചവിട്ടി മെതിച്ചു.

ആരും
ശ്രദ്ധിക്കാതിരു
ന്നാൽ ഈ ചെടികൾ
എങ്ങിനെ അതിജീ
വിക്കാനാണു്?

*ഹിന്ദി ഭാഷയിൽ അമ്മാവൻ

റാഫി രാമനാഥ്

നായർ സാറും വിദ്യാർത്ഥികളും വൃക്ഷത്തെ നടിയിൽ യജ്ഞത്തിൽ പങ്കെടുക്കുകയായിരുന്നു.

ഒരുപാട് സന്നദ്ധപ്രവർത്തകർ തെ നടൻ എത്തിയിട്ടുണ്ടല്ലോ!

അതെ. യുവാക്കൾ പരിസ്ഥിതിയെ പരിഗണിച്ചു കാണുന്നതിൽ സന്തോഷമുണ്ട്.

ഇവിടെ കൂടുതൽ തുറസ്സു ഭൂമിയുണ്ടായിരുന്നെങ്കിൽ, ആളുകൾക്ക് കൂടുതൽ മരങ്ങൾ നടാമായിരുന്നു.

നഗരങ്ങളിൽ ഒഴിഞ്ഞ ഇടങ്ങൾ കണ്ടെത്തുന്നത് ബുദ്ധിമുട്ടാണ്. അതിനാൽ, ചിലർ മിയാവാക്കി വനവൽക്കരണ രീതി ഉപയോഗിക്കുന്നു.

മിയാവാക്കി രീതി എന്നാൽ എന്താണ്?

മിയാവാക്കി വനവൽക്കരണം ഒരു ജാപ്പനീസ് സാങ്കേതികതയാണ്, അതിൽ അടുത്തടുത്തായി തൈകൾ നടുപിടിപ്പിക്കുന്നു. അത്തരം വനങ്ങൾക്ക് കൂടുതൽ ജൈവവൈവിധ്യമുണ്ടാകും, വായു മലിനീകരണത്തിനെതിരെ പോരാടാനുള്ള കഴിവുമുണ്ടാകും.

കേരളത്തിൽ നിന്നുള്ള റാഫി രാമനാഥ് എന്ന അദ്ധ്യാപകനാണ് ഈ സാങ്കേതിക വിദ്യ ഉപയോഗിച്ച് മരങ്ങൾ നടുന്നത്. ഞാൻ അദ്ദേഹത്തിന്റെ കഥ പറയുന്ന സമയം നമുക്കിവിടെ വിശദീകരിക്കാം.

താമരക്കുളം* വിജ്ഞാന വിലാസിനി ഹയർസെക്കൻഡറി സ്കൂളിലെ (വിവിഎച്ച്എസ്എസ്) വിദ്യാർത്ഥികൾ അന്ന് വലിയ ആവേശത്തിലായിരുന്നു.

റാഫി സാർ, ഇക്കോ ക്ലബിന്റെ ഭാഗമായി മരങ്ങൾ നടാലോ?

നമുക്ക് പരിസ്ഥിതി സൗഹൃദ ഉൽപ്പന്നങ്ങളും ഉണ്ടാക്കാം.

പഠനത്തിനിടയ്ക്ക് ഇതൊക്കെ ചെയ്യാൻ നമുക്ക് സമയം കിട്ടുമോ?

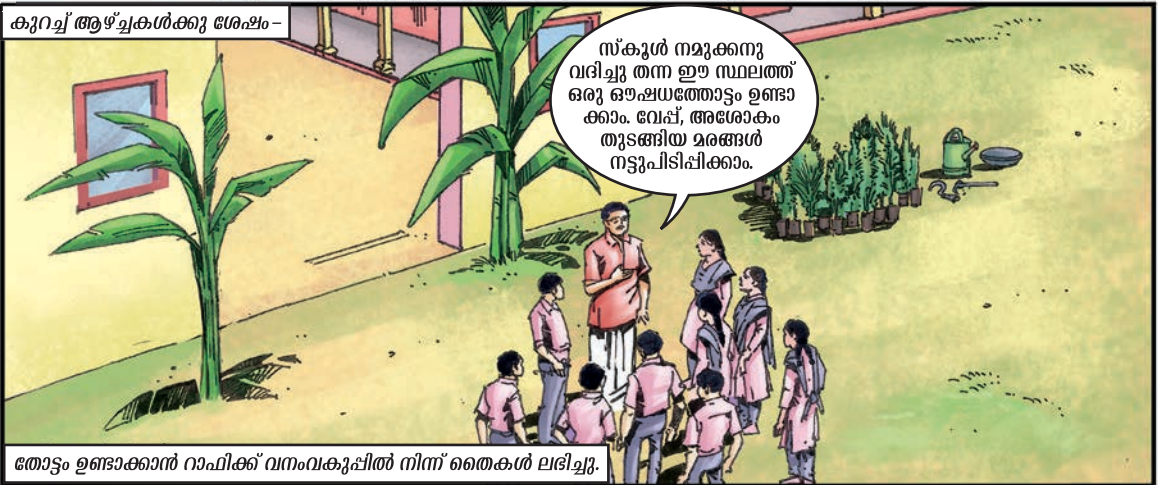

ഇവരുടെ ജീവശാസ്ത്ര അദ്ധ്യാപകനായ റാഫി രാമനാഥ് ഇക്കോ ക്ലബിന്റെ കോ-ഓർഡിനേറ്റർ ആയിരുന്നു.

നമ്മൾ മരങ്ങൾ നടുപിടിപ്പിക്കും, അതിലും കൂടുതൽ കാര്യങ്ങൾ ചെയ്യും. എന്നാൽ ആദ്യം, പരിസ്ഥിതിയെക്കുറിച്ചും നമ്മുടെ പ്രകൃതി വിഭവങ്ങൾ എങ്ങനെ സംരക്ഷിക്കണമെന്നതിനെക്കുറിച്ചും നമ്മൾ പഠിക്കണം.

*കേരളത്തിലെ ആലപ്പുഴ ജില്ലയിലെ ഒരു പ്രദേശം.

കുറച്ച് ആഴ്ചകൾക്കു ശേഷം -

സ്കൂൾ നമുക്കനുവദിച്ചു തന്ന ഈ സ്ഥലത്ത് ഒരു ഔഷധത്തോടും ഉണ്ടാക്കാം. വേപ്പ്, അശോകം തുടങ്ങിയ മരങ്ങൾ നട്ടുപിടിപ്പിക്കാം.

തോട്ടം ഉണ്ടാക്കാൻ റാഫിക്ക് വനംവകുപ്പിൽ നിന്ന് തൈകൾ ലഭിച്ചു.

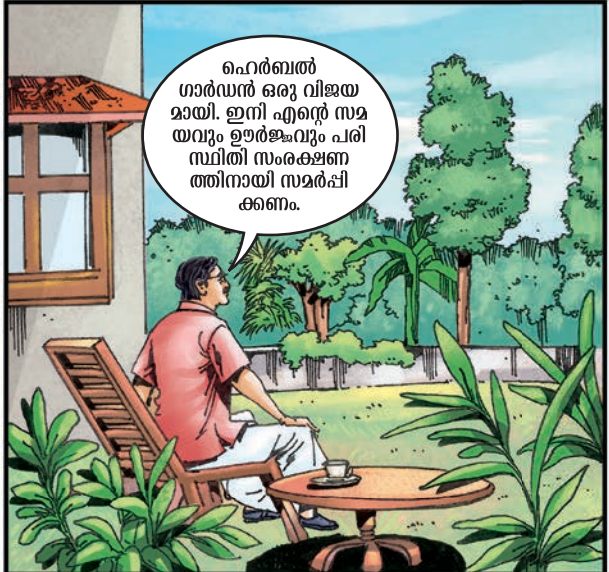
വർഷങ്ങളോളം റാഫിയും വിദ്യാർത്ഥികളും ചേർന്ന് നിരവധി ഔഷധ സസ്യങ്ങൾ നട്ടുപിടിപ്പിച്ചു.

തങ്ങൾ അടുത്ത വർഷം പാസ്സായി പോയാൽ എന്തു ചെയ്യും?

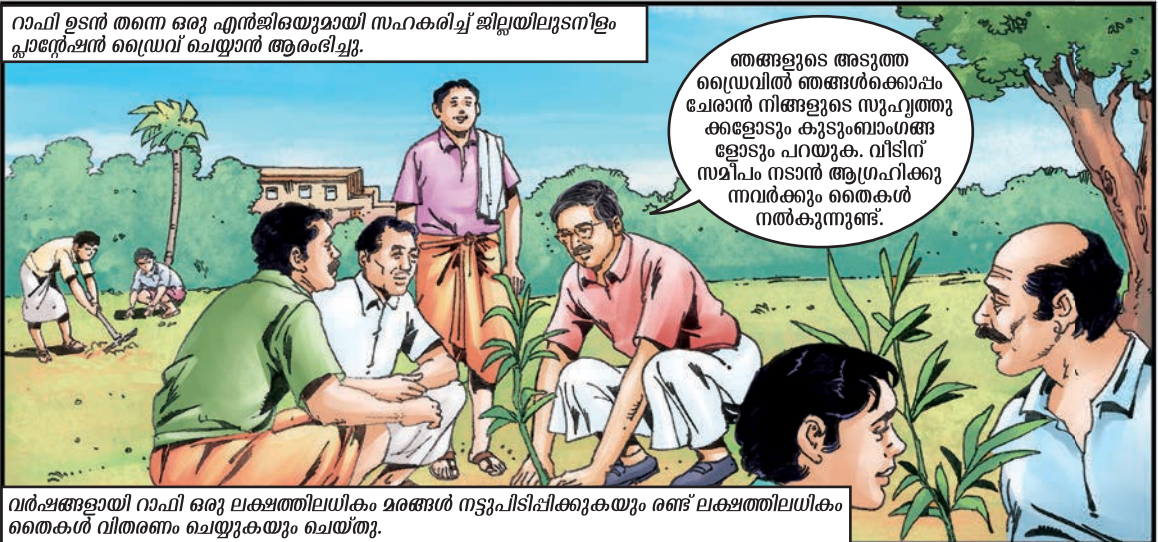
അടുത്ത ബാച്ചിലെ വിദ്യാർത്ഥികൾ തോട്ടം പരിപാലിക്കും.

വർഷങ്ങളേറെയായി വിദ്യാർത്ഥികൾ പരിചരിക്കുന്ന 150 ഇനം സസ്യങ്ങളാണ് ഹെർബൽ ഗാർഡനിൽ ഉള്ളത്.

ഹെർബൽ ഗാർഡൻ ഒരു വിജയമായി. ഇനി എന്റെ സമയവും ഊർജ്ജവും പരിസ്ഥിതി സംരക്ഷണത്തിനായി സമർപ്പിക്കണം.

റാഫി ഉടൻ തന്നെ ഒരു എൻജിനിയറായി സഹകരിച്ച് ജില്ലയിലുടനീളം പ്ലാന്റേഷൻ ഡ്രൈവ് ചെയ്യാൻ ആരംഭിച്ചു.

തങ്ങളുടെ അടുത്ത ഡ്രൈവിൽ തങ്ങൾക്കൊപ്പം ചേരാൻ നിങ്ങളുടെ സുഹൃത്തുക്കളോടും കുടുംബാംഗങ്ങളോടും പറയുക. വീടിന് സമീപം നടാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നവർക്കും തൈകൾ നൽകുന്നുണ്ട്.

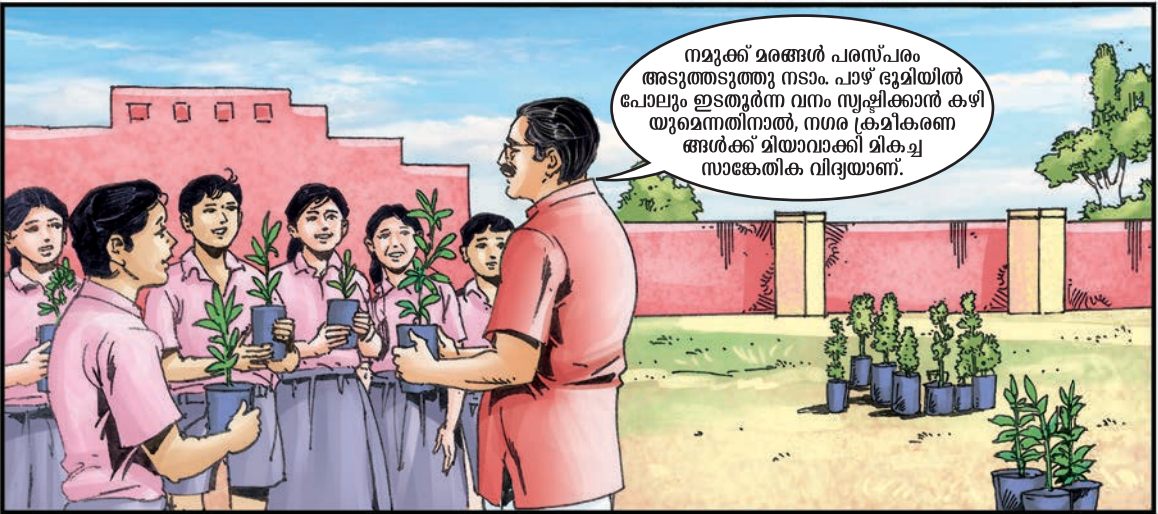
വർഷങ്ങളായി റാഫി ഒരു ലക്ഷത്തിലധികം മരങ്ങൾ നട്ടുപിടിപ്പിക്കുകയും രണ്ട് ലക്ഷത്തിലധികം തൈകൾ വിതരണം ചെയ്യുകയും ചെയ്തു.

സ്കൂളുകൾക്കും ഓഫീസുകൾക്കും ആരോഗ്യകരമായ പ്ലാന്റുകൾക്കും ചുറ്റും നിരവധി ഔഷധസസ്യങ്ങൾ, പഴങ്ങൾ, ചിത്രശലഭ പുനോട്ടങ്ങൾ എന്നിവയും റാഫി സ്ഥാപിച്ചു. 2021 ൽ -

മാഡം, കാലാവസ്ഥ വ്യതിയാനത്തെ ചെറുക്കു ന്നതിന് പ്രയോജനകരമായ വന വൽക്കരണത്തിന്റെ മിയാവാക്കി സാങ്കേതികതയെക്കുറിച്ച് ഞാൻ വായിച്ചിരുന്നു. എനിക്ക് പരി ക്ഷിക്കുമോ?

എനിക്ക് നിന്നിൽ പൂർണ്ണ വിശ്വാസ മുണ്ട് റാഫി. കാമ്പ സിലെ അഞ്ച് സെന്റ്* സ്ഥലത്ത് പരിക്ഷിച്ചു നോക്കൂ.

നമുക്ക് മരങ്ങൾ പരസ്പരം അടുത്തടുത്തു നടാം. പാഴ് ഭൂമിയിൽ പോലും ഇടതൂർന്ന വനം സൃഷ്ടിക്കാൻ കഴി യുമെന്നതിനാൽ, നഗര ക്രമീകരണ ങ്ങൾക്ക് മിയാവാക്കി മികച്ച സാങ്കേതിക വിദ്യയാണ്.

അടുത്ത രണ്ട് വർഷത്തിനുള്ളിൽ, തൈകൾ സ്കൂൾ കാമ്പ സിന്റെ മധ്യഭാഗത്ത് ഫലവൃക്ഷങ്ങളുടെയും ഔഷധസസ്യങ്ങ ലുടെയും ഒരു ചെറിയ വനമായി വളർന്നു.

നമുക്ക് ഈ ചെറു വനത്തെ വിഭാവനം* എന്നു വിളിക്കാം.

ഇന്ന് വിഭാവനത്തിൽ 115 ഇനങ്ങളി ലായി 450 വൃക്ഷങ്ങളുണ്ട്.

ഒരു ദശാബ്ദത്തിലേറെയായി റാഫിയുടെ പ്രവർ ത്തനങ്ങൾ തന്റെ സംസ്ഥാനത്തെ ഹരിതാഭമാക്കു ന്നതിനു വേണ്ടിയായിരുന്നു.

ഭാവിയിൽ ഇതു പോലെ കൂടുതൽ വനങ്ങളുണ്ടാക്കാൻ കഴിയുമെന്ന് ഞാൻ പ്രത്യാശിക്കുന്നു.

2015 ൽ കേരള ബയോ ഡൈവേർസിറ്റി ബോർഡിന്റെ ഏറ്റവും നല്ല പ്രകൃതി സംരക്ഷകനുള്ള പുരസ്കാരം അദ്ദേഹം നേടി.

റിപു ദാമൻ ബെവ്ലി

ഡൽഹിയിലെ മലിനീകരണം ഭയാനകമായ നിലയിലെത്തി. സ്കൂളിൽ വരുമ്പോൾ നിങ്ങൾ മാസ്ക് ധരിക്കാറുണ്ടെന്ന് ഞാൻ പ്രതീക്ഷിക്കുന്നു.

അതെ സർ. ഇത് കുടുതൽ വഷളായതായി തോന്നുന്നു!

അതല്ലയോ രീതിയിൽ മലിനീകരണത്തിനെതിരെ പോരാടിയ റിപു ദാമൻ ബെവ്ലിയെ ഓർമ്മ വരുന്നു.

റിപു ദാമൻ ബെവ്ലി തന്റെ അമ്മ രൺബീർ കൗറിനും ഇളയ സഹോദരി ജാസ്മിനുമൊപ്പമാണ് ഡൽഹിയിൽ വളർന്നത്.

ആറ് വയസ്സ് മാത്രം പ്രായമുള്ള ജാസ്മിനെ റിപു വളരെ നന്നായി പഠിപ്പിക്കുന്നുണ്ട്.

സ്പോർട്സിൽ, പ്രത്യേകിച്ച് ക്രിക്കറ്റിൽ അവൻ അതിവേഗം താല്പര്യം കാണിക്കുന്നതായും രൺബീർ ശ്രദ്ധിച്ചു.

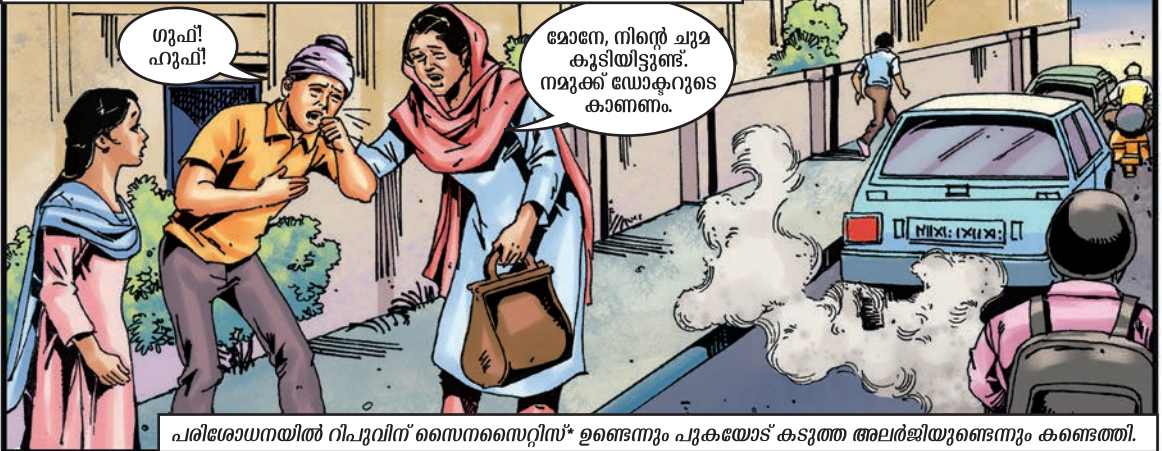
അടുത്ത കുറച്ച് വർഷങ്ങളിൽ, റിപു സംസ്ഥാന തലത്തിൽ ക്രിക്കറ്റ് കളിക്കാൻ പോകാൻ തുടങ്ങി.

എനിക്ക് എന്റെ കളി മെച്ചപ്പെടുത്തണം. ഒരു ദിവസം ഇന്ത്യയെ പ്രതിനിധീകരിക്കാൻ ഞാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നു.

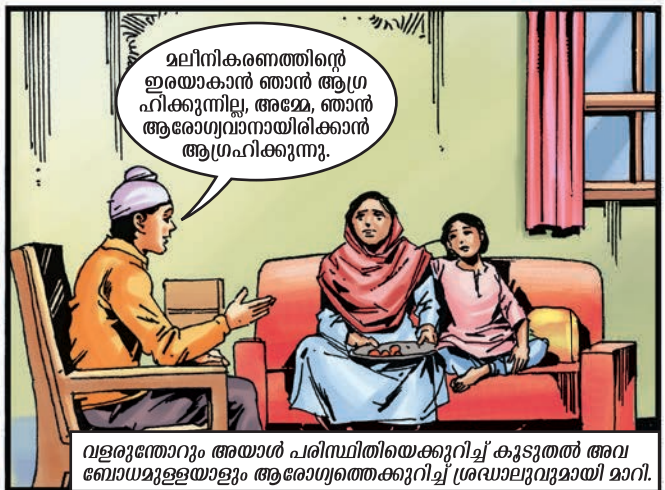
എന്നിരുന്നാലും, ഡൽഹിയിലെ മലിനീകരണം റിപുവിനെ പലപ്പോഴും രോഗിയാക്കി.

പരിശോധനയിൽ റിപുവിന് സൈനസൈറ്റിസ്* ഉണ്ടെന്നും പുകയോട് കൂടത്ത അലർജിയുണ്ടെന്നും കണ്ടെത്തി.

രിപു ഹതാശനായില്ല.

വളരുന്തോറും അയാൾ പരിസ്ഥിതിയെക്കുറിച്ച് കൂടുതൽ അവബോധമുള്ളയാളും ആരോഗ്യത്തെക്കുറിച്ച് ശ്രദ്ധാലുവുമായി മാറി.

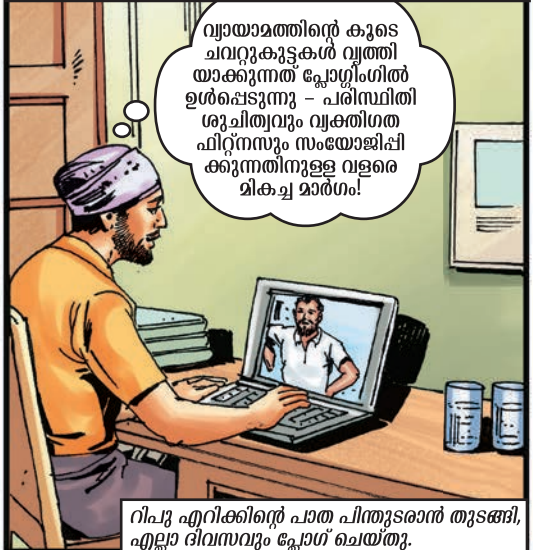
കായികക്ഷമതയോടുള്ള അഭിനിവേശം അദ്ദേഹത്തെ ഒരു മാതൃകാ മോഡൽ ആക്കി മാറ്റി. ഒരുദിവസം -

എല്ലായിടത്തും മാലിന്യം തള്ളുന്നത് ഒരു പതിവു കാഴ്ചയാണെന്ന് റിപുവിനു ബോധ്യപ്പെട്ടു.

ഈ സമയത്ത്, സ്വീഡനിലെ എറിക് ആൽസ്ട്രോമിനെയും* അദ്ദേഹത്തിന്റെ ബുദ്ധിമുട്ടുകൾക്കുറിച്ചായ 'പ്ലാസ്റ്റിക്' നെയും കുറിച്ച് റിപു മനസ്സിലാക്കി.

ചരിച്ചുകൊണ്ട് സ്കൂട്ടർ യാത്രക്കാർ പോയി.

റിപു എറിക്സിന്റെ പാത പിന്തുടരാൻ തുടങ്ങി, എല്ലാ ദിവസവും പ്ലാസ്റ്റിക് ചെയ്തു.

* സൈനസൈറ്റിസ് ആവരണം ചെയ്യുന്ന ടിഷ്യൂവിന്റെ വീക്കം
* പ്ലാസ്റ്റിക് പ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ സ്ഥാപകൻ

** പ്ലാസ്റ്റിക് സ്വീഡിഷ് ഭാഷയിൽ 'പിക്ക് അപ്പ്' എന്നർത്ഥം വരുന്ന 'പ്ലോക്ക് അപ്പ്', 'ജോഗിംഗ്' എന്നിവ സംയോജിച്ച് വാക്കാണ്.

അദ്ദേഹത്തിൽ നിന്നും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ലക്ഷ്യത്തിൽ നിന്നും പ്രചോദനമുൾക്കൊണ്ട് നിരവധി ആളുകൾ അദ്ദേഹത്തോടൊപ്പം പ്ലോഗിംഗ് ആരംഭിച്ചു.

ഇത് വളരെ വിരോധാഭാസമാണ്, നമ്മൾ മാലിന്യം പെറുക്കുന്നവരെ കച്ചറ വാലകൾ* എന്നു വിളിക്കുന്നു. അവരാണ് യഥാർത്ഥത്തിൽ സഹായി വാലകൾ*.

റിപുവും മറ്റ് പ്ലോഗ്ഗറുകളും അവരുടെ ഡ്രൈവുകളിൽ ഗ്ലാസ്, റാപ്പറുകൾ, കുപ്പികൾ, തെർമോക്കോൾ, പ്ലാസ്റ്റിക് എന്നിവ പെറുക്കും.

റിപുവിന്റെ നൂതനമായ 'ട്രാഷ് വർക്ക്ഔട്ട്', ചവറുകൂട്ടുകൾ നിറച്ച ബാഗുകൾ ചുറ്റുമുന്നതിനിടയിൽ, കുന്നിത്തുറയിൽ കുന്നുന്നതും, മുന്നോട്ട് കുനിയുന്നതും, ശ്വാസം നിയന്ത്രണവും ഉൾപ്പെട്ടിരുന്നു.

തുത്തുവാദൻ, മോഷിംഗ് തുടങ്ങിയ വീട്ടുജോലികളിലൂടെ വീട്ടിൽ ജോലി ചെയ്യാൻ അദ്ദേഹം കുട്ടികളെ പ്രോത്സാഹിപ്പിച്ചു.

സാമ്പാറം, റിപു രാജ്യവ്യാപകമായി അംഗീകാരം നേടിത്തുടങ്ങി. 2019 - ൽ അദ്ദേഹം 'എഫ്എഫ്സി ഇന്ത്യ' പ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ അംബാസഡറായി നിയമിതനായി.

ഇന്ത്യ പ്രതിദിനം 26,000 ടൺ വരമാലിന്യങ്ങൾ ഉത്പാദിപ്പിക്കുന്നു, അതിൽ ഏതാണ്ട് 50% ഒരിക്കലും ശേഖരിക്കപ്പെടുന്നില്ല. പ്ലാസ്റ്റിക് വഴി, നിങ്ങൾ നിങ്ങളുടെ സ്വന്തം ആരോഗ്യം മാത്രമല്ല, പരിസ്ഥിതിയുടെ കാര്യത്തിലും പ്രവർത്തിക്കുന്നു.

റിപു ഇതിനകം രാജ്യത്തുടനീളം 6,000 കിലോമീറ്ററിലധികം സഞ്ചരിക്കുകയും ഒരു കോടിയിലധികം ആളുകളെ മാലിന്യം തള്ളുന്നതിന്റെ അപകടങ്ങളെക്കുറിച്ച് ബോധവൽക്കരിക്കുകയും ചെയ്തു.

2023 ഓഗസ്റ്റിൽ, പ്ലാസ്റ്റിക് മാലിനീകരണത്തിനെതിരായ ഒരു കാമ്പയിനായ പ്ലാസ്റ്റിക് ഉപവാസ** യാത്ര** അദ്ദേഹം പ്രഖ്യാപിച്ചു.

പ്ലാസ്റ്റിക് ഉപയോഗം കുറയ്ക്കണമെന്ന് വാദിക്കാൻ ഡൽഹിയിൽ നിന്ന് മുംബൈയിലേക്ക് പഥയാത്ര നടത്തുന്ന എന്നോടൊപ്പം ചേരു.

ഇന്ന്, റിപ്പുവിനെ 'പ്ലോമാൻ ഓഫ് ഇന്ത്യ' എന്നും വിളിക്കുന്നു. കൂടാതെ രാജ്യത്തിന്റെ പ്ലോഗിംഗ് അംബാസഡറായും അംഗീകരിക്കപ്പെട്ടു.

റിപുവിന് പ്ലോഗ് ചെയ്യാൻ ഒരുപാട് മൈലുകൾ ബാക്കിയുള്ളപ്പോൾ, അവൻ തന്റെ സഹ ഇന്ത്യക്കാരെ ഒരു ലളിതമായ സന്ദേശവുമായി വിടുന്നു -

മാലിന്യം തള്ളുന്നത് നിർത്തുമെന്ന് പ്രതിജ്ഞയെടുക്കണം. അത് ഭാരതത്തിനും ഭൂമി ദേവിക്കുമുള്ള നമ്മുടെ സംഭാവനയായിരിക്കും.

അദ്ദേഹത്തിന്റെ ജീവിതത്തിൽ സംഭവിച്ചത് മറ്റൊന്നാണെങ്കിലും, രാജ്യത്തെ പ്രതിനിധീകരിക്കുക എന്ന അദ്ദേഹത്തിന്റെ സ്വപ്നം സാക്ഷാത്കരിക്കപ്പെട്ടു.

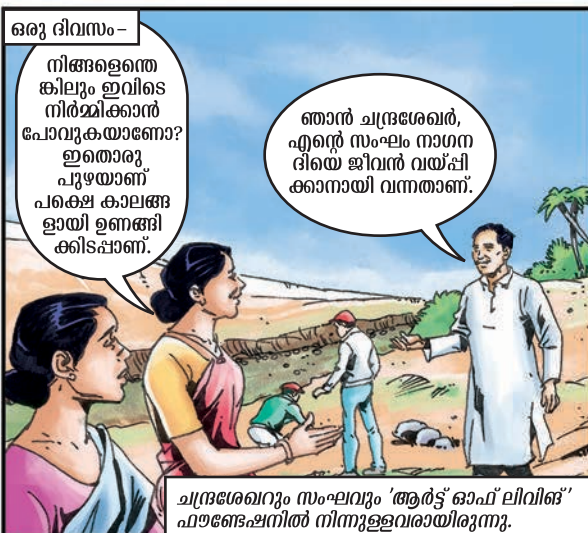
*മാലിന്യം തള്ളുന്ന ആളുകൾ വൃത്തിയാക്കുന്ന ആളുകൾ

**നോമ്പ് യാത്ര

നാഗനദി

തമിഴ്നാട്ടിലെ വെല്ലൂരിലൂടെ ഒഴുകുന്ന പുഴ, നാഗനദി, 20 വർഷത്തിലേറെയായി വറ്റിവരണ്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു. ഒരു സുപ്രഭാതത്തിൽ സാളമനാഥം* ഗ്രാമത്തിൽ-

*തമിഴ്നാട്ടിലെ വെല്ലൂർ ജില്ലയിലെ ഒരു ഗ്രാമം

*പരമ്പരാഗത റിചാർജ് കിണറുകൾ

സാംഗെ ഷെർപ

സിക്കിമിൽ നിന്നുള്ള രസകരമായ ഒരു നാടോടിക്കഥ ഞാൻ ഒരു പുതിയ അമർ ചിത്ര കഥയിൽ വായിക്കുകയായിരുന്നു.

അത് വളരെ മനോഹരമായ ഒരു സംസ്ഥാനമാണ്. വളരെ വൃത്തിയുള്ള സ്ഥലമാണ്.

ജനങ്ങൾ അവരുടെ സംസ്ഥാനത്തെ വളരെ നന്നായി പരിപാലിക്കുന്നതിനാലാണിത്. മൺ കി ബാത്തിലെ കഥയായിരുന്ന സാംഗെ ഷെർപയെപ്പോലെ.

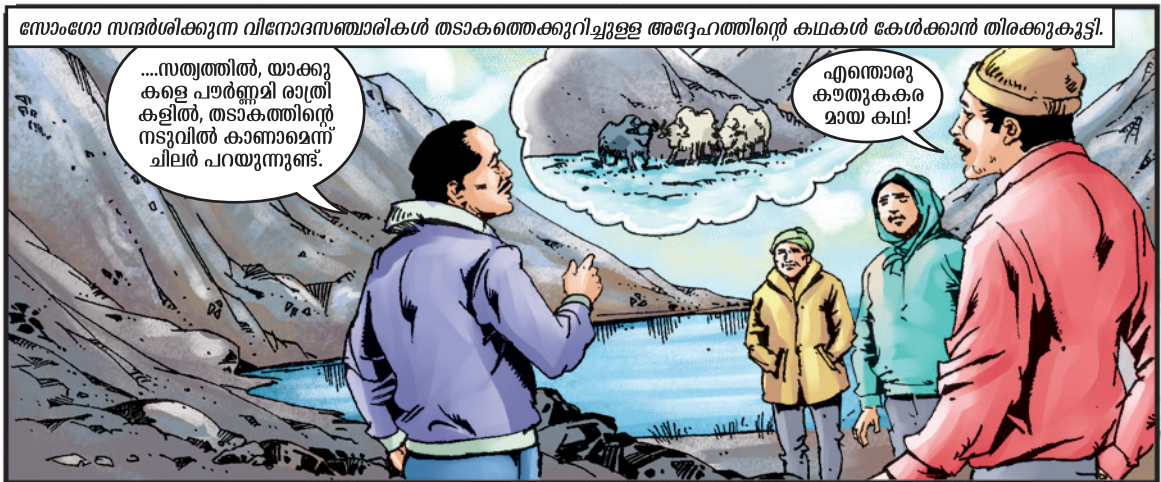

തേഗു* നിവാസിയായ സാംഗെ ഷെർപ്പ 14 വർഷത്തിലേറെയായി സോംഗോ¹ തടാകം സംരക്ഷിക്കുകയും വിനോദസഞ്ചാരികൾക്ക് ഗൈഡ് ചെയ്യുകയും ചെയ്യുന്നു.

സിക്കിമിൽ 12,406 അടി ഉയരത്തിൽ സ്ഥിതി ചെയ്യുന്ന ഒരു പള്ളിക്ക് തടാകമാണ് സോംഗോ തടാകം. രസകരമായ ഒരു നാടോടിക്കഥ അതിനെ പവിത്രമാക്കുന്നു.

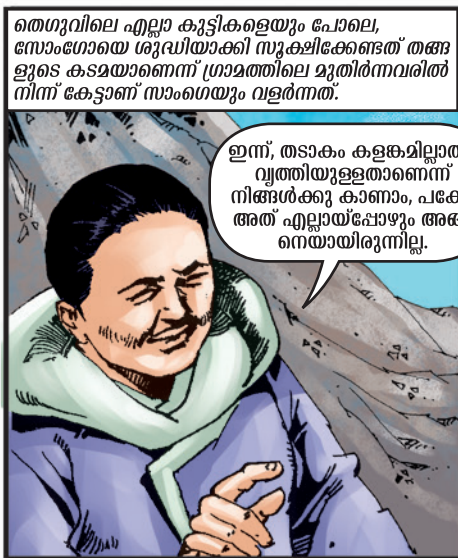
ആയിരക്കണക്കിന് വർഷങ്ങൾക്ക് മുമ്പ്, ഇപ്പോഴുള്ള തടാകത്തിന്റെ സ്ഥലത്ത് ഒരു വലിയ താഴ്വരയായിരുന്നു. ഇടയന്മാർ അവരുടെ യാക്കുകൾ ഇവിടെ മേയ്ക്കാറുണ്ടായിരുന്നു. ഒരു രാത്രി, ഒരു ഇടയൻ ഒരു സ്വപ്നം കണ്ടു. അതിൽ ഒരു വൃദ്ധ ഇവിടെ ഒരു തടാകം ഉണ്ടാകാൻ പോകുന്നു, അത് കൊണ്ട് വേഗം താഴ്വരയിൽ നിന്ന് ഒഴിഞ്ഞുപോകാൻ ഉപദേശിച്ചു. എന്നാൽ മറ്റ് ഇടയന്മാർ അയാളുടെ സ്വപ്നത്തെ അവിശ്വസിക്കുകയും സ്വപ്നം കണ്ട ഇടയനെപ്പോലെ മറ്റുള്ളവർ അവിടെ തന്നെ തുടരുകയും ചെയ്തു. അന്നു വൈകുന്നേരം താഴ്വരയിൽ ഒരു വെള്ളപ്പൊക്കമുണ്ടാകുകയും താഴ്വര ഒരു തടാകമായി മാറുകയും ആ ഇടയന്മാരും യാക്കുകളും മുങ്ങിമരിക്കുകയും ചെയ്തു.

സോംഗോ സന്ദർശിക്കുന്ന വിനോദസഞ്ചാരികൾ തടാകത്തെക്കുറിച്ചുള്ള അദ്ദേഹത്തിന്റെ കഥകൾ കേൾക്കാൻ തീരുകയുണ്ടി.

....സത്യത്തിൽ, യാക്കു കളെ പൂർണ്ണമായി രാത്രി കളിൽ, തടാകത്തിന്റെ നടുവിൽ കാണാമെന്ന് ചിലർ പറയുന്നുണ്ട്.

എന്തൊരു കൗതുകകരമായ കഥ!

ഇന്ന്, തടാകം കളകളില്ലാത്ത വൃത്തിയുള്ളതാണെന്ന് നിങ്ങൾക്കു കാണാം, പക്ഷേ അത് എല്ലായ്പ്പോഴും അങ്ങനെയാണിരുന്നില്ല.

ഗാങ്ടോക്കിനും* നാഥു ലാ പാസ്ഫ് നുമിടയിലാണ് സോംഗോ തടാകം സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നത്. എല്ലാ വർഷവും ആയിരക്കണക്കിന് വിനോദസഞ്ചാരികളാണ് ഇത് സന്ദർശിക്കുന്നത്. എന്നാൽ സാംഗേയ്ക്ക് ഏകദേശം 21 വയസ്സുണ്ടായിരുന്നപ്പോൾ -

സംഗം, വിനോദ സഞ്ചാരികൾ ഉപേക്ഷിക്കുന്ന മാലിന്യത്തിന്റെ അളവ് നോക്കൂ.

ശരിയാണ്. അവ കാരണം നമ്മുടെ പ്രധാന ജലസ്രോതസ്സ് മലിനമാകുന്നു.

പ്രശ്നം മനസ്സിലാക്കിയ സിക്കിം സർക്കാർ സോംഗോയെ പുനരുജ്ജീവിപ്പിക്കാനുള്ള ദൗത്യവുമായി സോംഗോ പോലീസി സംരക്ഷണ സമിതി** (TPSS) രൂപീകരിച്ചു.

ടിപിഎസ്എസിൽ ചേരാൻ രണ്ട് അംഗങ്ങളെ ഓരോ കുടുംബത്തിനും നാമനിർദ്ദേശം ചെയ്യാം.

കൂടാതെ, പരിസ്ഥിതി ഫണ്ട് ലേക്ക് ഓരോ വിനോദ സഞ്ചാരിയിൽ നിന്നും നാമമാത്രമായ പത്ത് രൂപ ഫീസ് ഇടാക്കാം.

വാർഡ് പഞ്ചായത്തുകൾ, WWF^{^^} ഇന്ത്യ, സിക്കിം ഗവൺമെന്റിന്റെ വനം, പരിസ്ഥിതി, വന്യജീവി പരിപാലന വകുപ്പ് എന്നിവ അവരെ പിന്തുണച്ചു.

സാംഗേ, ഈ ദൗത്യം നയിക്കാൻ ഞങ്ങൾക്ക് നിങ്ങളെപ്പോലെ ആത്മാർത്ഥതയുള്ള ഒരു ചെറുപ്പക്കാരനെ വേണം.

നമ്മുടെ പ്രൈമറി സംരക്ഷിക്കുന്നത് ഒരു ഭാഗ്യമായിരിക്കും സർ.

2008 ൽ ടിപിഎസ്എസ് ഓഫീസ് സെക്രട്ടറിയായി സാംഗേ ചുമതലയേറ്റു.

*സിക്കിമിന്റെ തലസ്ഥാനം
^സിക്കിമിനും ടിബറ്റിനും ഇടയിലുള്ള ഒരു ചുരം

**സോംഗോ തടാക സംരക്ഷണ സമിതി
^^വേൾഡ് വൈഡ് ഫണ്ട് ഫോർ നേച്ചർ

അദ്ദേഹം ഗവൺമെന്റിനേയും നാട്ടുകാരേയും തമ്മിൽ ബന്ധിപ്പിക്കുന്ന ഒരു കണ്ണിയായി മാറി, ടിപിഎസ്എസിനായി മാനേജ്മെന്റ് പ്രോഗ്രാമുകൾ തുടങ്ങി.

ഫാസ്റ്റ് ഫുഡ് ഔട്ട്ലെറ്റുകൾക്ക് ഉപകരണത്തിന്റെ പ്രധാന ഉറവിടം. അവർ തണ്ണീർത്തടത്തിനടുത്താണ്. നമുക്ക് അവരെ അകലേക്ക് മാറ്റാം.

വിനോദസഞ്ചാരികൾക്ക് പ്ലാസ്റ്റിക് ബാഗുകൾക്കു പകരം തുണി സഞ്ചികൾ നൽകാം.

കോംപ്ലക്സ് സോംഗോയിൽ നിന്ന് 100 മീറ്റർ താഴെയുള്ള സ്ഥലത്തേക്ക് മാറ്റി, അതോടെ തടാകത്തിലേക്ക് മലിനജലം തള്ളുന്നത് അവസാനിച്ചു.

ടിപിഎസ്എസിലൂടെ, സാംഗെയും സുഹൃത്തുക്കളും മറ്റ് നിരവധി സുപ്രധാന മാറ്റങ്ങൾ വരുത്തി.

കപ്പ് നുഡിൽ ബോക്സുകൾക്ക് ഇവിടെ ഏറ്റവും കൂടുതൽ മാലിന്യം സൃഷ്ടിക്കുന്നത്. നമുക്ക് അവയുടെ വിൽപ്പന ഉടൻ തടയാം.

കൂടുതൽ തടാകത്തിന് ചുറ്റും ഇനിയും ധാരാളം വേസ്റ്റ് ബിന്നുകൾ സ്ഥാപിക്കേണ്ടതുണ്ട്.

തടാകത്തിന് ചുറ്റുമുള്ള പ്രദേശം ദിവസേന രണ്ടുതവണ വൃത്തിയാക്കാൻ തുടങ്ങി, മാലിന്യങ്ങൾ വേർതിരിക്കാനായി ശേഖരിച്ചു.

പുനരുപയോഗിക്കാവുന്ന ചവറുകൾ സ്ക്രാപ്പ് ഡീലർമാർക്ക് കൈമാറുകയും റീസൈക്കിൾ ചെയ്യുകയും ചെയ്തു.

സോംഗോയെ സംരക്ഷിക്കുന്നതിനുള്ള ടിപിഎസ്എസിന്റെ പരിശ്രമങ്ങൾ സിക്കിം സർക്കാരിന്റെ നിരവധി പുരസ്കാരങ്ങൾ നേടിക്കൊടുത്തു.

ഒരു സമൂഹം ഒരു ലക്ഷ്യത്തിനായി ഒന്നിക്കുന്നതിന്റെ എത്ര മഹത്തായ ഉദാഹരണം!

ഇന്ന്, പ്രതിവർഷം നാലു ലക്ഷത്തിലധികം വിനോദസഞ്ചാരികൾ ഒഴുകിയെത്തുന്നുണ്ടെങ്കിലും, ഇന്ത്യയിലെ ഏറ്റവും വൃത്തിയുള്ള സംസ്ഥാനങ്ങളിലൊന്നാണ് സിക്കിം.

ഈ നാഴികക്കല്ലിന് കൈവരിക്കുന്നതിന് സാംഗേയുടെ സംഭാവനയെ ഇന്ത്യൻ പ്രധാനമന്ത്രിയും പ്രശംസിച്ചു.

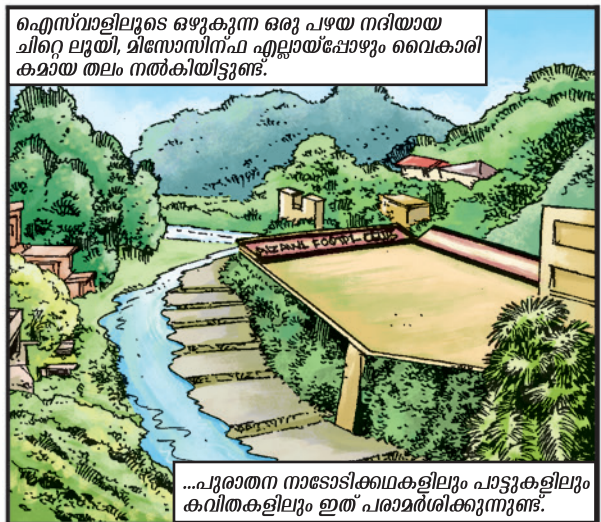
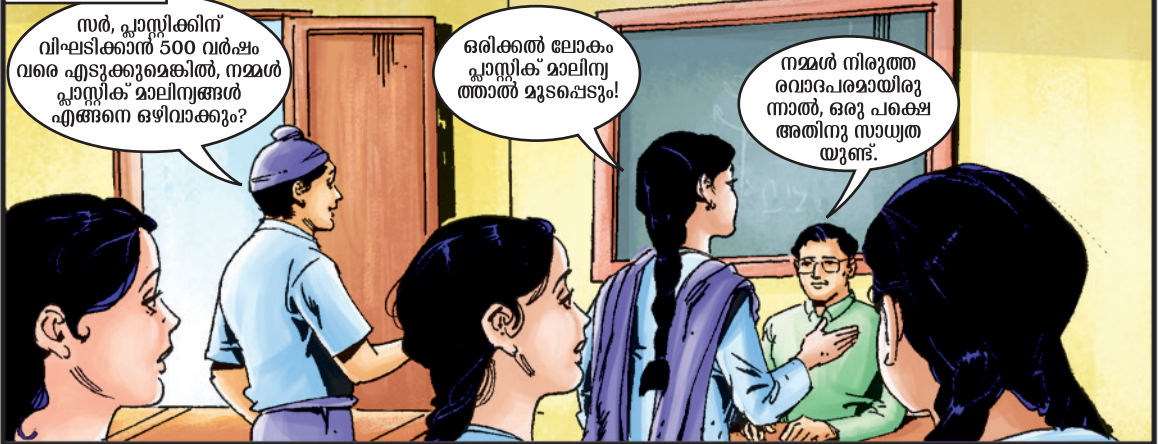
സിക്കിമിലെ സാംസ്കാരിക ഐക്യതയെ സോംഗോയെ മാറ്റിമറിച്ചത് സാംഗെ ഷെർപ്പ ജിയുടെ ശ്രമങ്ങളാണ്!

സാംഗെ, പരിസ്ഥിതി സംരക്ഷണത്തിന്റെ പ്രാധാന്യത്തെക്കുറിച്ച് വിനോദ സഞ്ചാരികളെയും നാട്ടുകാരെയും ഒരുപോലെ പ്രചോദിപ്പിക്കുകയും ബോധവൽക്കരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നത് തുടരുന്നു.

സേവ് ചിറ്റു ലൂയി

സയൻസ് ക്ലാസ്സിനിടയ്ക്ക്-

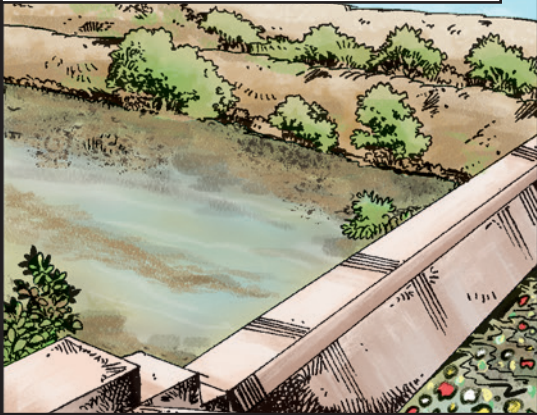

ഒരു ദശാബ്ദത്തിനു ശേഷം അന്നത്തെ ഡെപ്യൂട്ടി കമ്മീഷണറായിരുന്ന പി. കണ്ണൻ ഗോപിനാഥൻ കാനയിൻ പുനരുജ്ജീവിപ്പിക്കാൻ തീരുമാനിക്കുകയും ഒരു സർവ്വേയിലൂടെ തുടങ്ങിവെയ്ക്കുകയും ചെയ്തു.

സർവ്വേയിൽ, മാലിന്യം തള്ളുന്ന സ്ഥലങ്ങൾ കണ്ടെത്തുകയും നദി കടന്നുപോകുന്ന പ്രദേശങ്ങളുടെ വിസ്തീർണ്ണം എടുക്കുകയും ചെയ്യും.

കണ്ടെത്തലുകളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ, സേവ് ചിറ്റെ ലുയി ആക്ഷൻ പ്ലാൻ (SCLAP) വഴി പ്രദേശവാസികളെ ബോധവൽക്കരിക്കുന്നതിനും അണിനിരത്തുന്നതിനുമായി സർക്കാർ സേവ് ചിറ്റെ ലുയി കോർഡിനേഷൻ കമ്മിറ്റി (SCLCC) രൂപീകരിച്ചു.

തുടർന്നാണ് പുഴയിലേക്കും കൈവഴികളിലേക്കും മാലിന്യം എത്തുന്നത് തടയാനുള്ള നടപടികൾ കമ്മിറ്റി തീരുമാനിച്ചത്...

...അതിലൊന്ന് ചെക്ക് ഡാമുകൾ പണിയുന്നതായിരുന്നു*.

സ്കൂളുകൾ, കോളേജുകൾ, എൻഎസ്എസ്*, പ്രാദേശിക പള്ളി എന്നിവ ജലാശയങ്ങൾ വൃത്തിയാക്കാനും എസ്സിഎൽഎപിയെ കുറ്റിച്ചുള്ള അവബോധം വർദ്ധിപ്പിക്കാനും മുന്നോട്ടുവന്നു.

സുപുത്തുകളേ, നിങ്ങൾ പ്ലാസ്റ്റിക്, പോളിത്തിൻ, ഒഴിഞ്ഞ പാക്കറ്റുകൾ എന്നിവ ശേഖരിച്ച ശേഷം ഞങ്ങൾ അവയെല്ലാം മാലിന്യം തള്ളുന്ന സ്ഥലത്തേക്ക് കൊണ്ടുപോകും.

2018ൽ, ചിറ്റെ ലുയി നിയമം പാസാക്കി (ജല മലിനീകരണം തടയലും നിയന്ത്രണവും), അതിലൂടെ മാലിന്യം തള്ളുന്നത് ജാമ്യമില്ലാകുറ്റമായി പ്രഖ്യാപിച്ചു.

നദിയിൽ നിന്ന് ശേഖരിക്കുന്ന പ്ലാസ്റ്റിക് അസ്ഫാൽറ്റുമായി കലർത്തി പൊതുചരാമത്ത് വകുപ്പ് റീക്ക് വില്ലേജിൽ റോഡുകൾ സൃഷ്ടിച്ചു.

മിസോറാമിൽ ഇത്തരത്തിലുള്ള നൂതനമായ ഗ്രീൻ റോഡ് ആദ്യത്തേതാണ്, കൂടുതൽ പദ്ധതികൾ ഇനിയുമുണ്ട്.

പ്രദേശത്തെ പാരിസ്ഥിതിക സത്വലിതാവസ്ഥ നിലനിർത്തുന്നതിനായി നദിക്കരയിൽ ധാരാളം തൈകളും വീതച്ചിട്ടുണ്ട്.

സന്നദ്ധ സംഘടനകൾ തങ്ങളുടെ പ്രിയപ്പെട്ട ചിറ്റെ ലുയിയെ പഴയ പ്രതാപത്തിലേക്ക് പുനഃസ്ഥാപിക്കാൻ അക്ഷീണം പരിശ്രമിക്കുന്നു.

*തടയണകൾ - അവശിഷ്ടങ്ങൾ തടയുന്നതിനും തടസ്സപ്പെടുത്തുന്നതിനുമായി നിർമ്മിക്കുന്നു.

*നാഷണൽ സർവ്വീസ് സ്കീം

സുരേഷ് കുമാർ

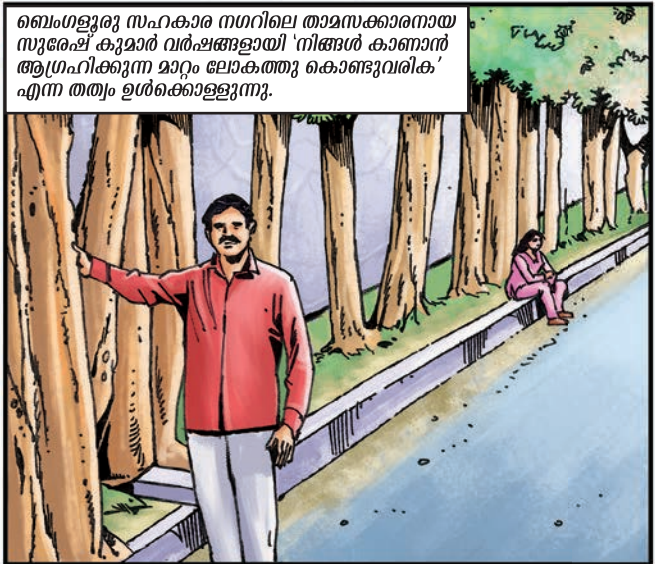

സർ, ഞങ്ങൾ ഒരു മാറ്റം കൊണ്ടുവരുന്നതിനെക്കുറിച്ച് ചർച്ച ചെയ്യുകയായിരുന്നു, പക്ഷേ ഞങ്ങൾ എന്താണ് ചെയ്യേണ്ടത്? പ്രവർത്തിക്കാൻ നിരവധി കാരണങ്ങളുണ്ട്.

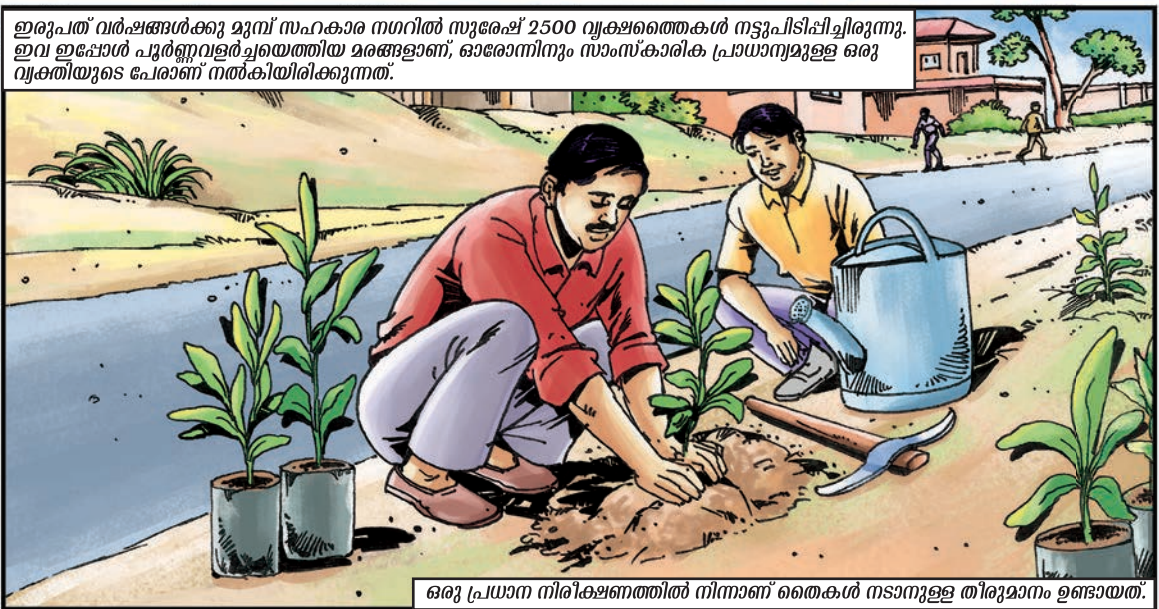
നിങ്ങളുടെ ഹൃദയത്തോട് ഏറ്റവും അടുത്ത ഒരു കാരണത്തിൽ നിന്ന് ആരംഭിക്കുക, കൗമയോടെ അതിൽ പ്രവർത്തിക്കുക, ചരൺ.

ഇന്നത്തെ കഥയിലെ നായകനെപ്പോലെ, വർഷങ്ങളോളം ചെലവഴിച്ച് നഗരത്തിന്റെ ഒരു ഭാഗം ഹരിതാഭവും മനോഹരവും മാക്കിയ സുരേഷ് കുമാർ.

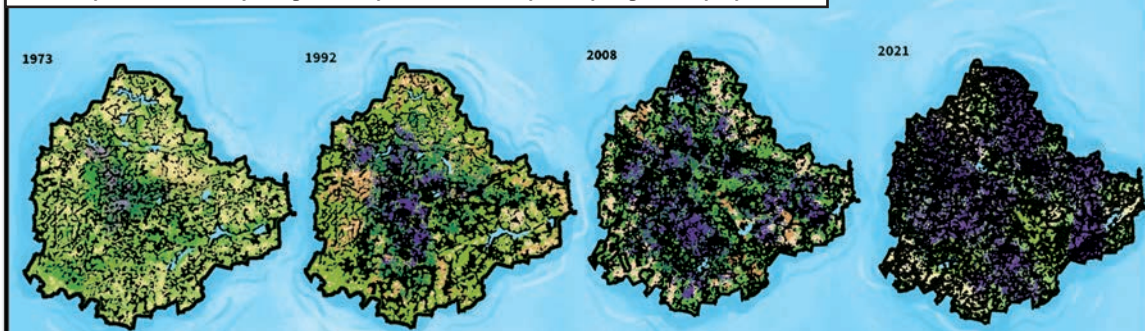
ബെംഗളൂരു സഹകാര നഗറിലെ താമസക്കാരനായ സുരേഷ് കുമാർ വർഷങ്ങളായി 'നിങ്ങൾ കാണാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്ന മാറ്റം ലോകത്തു കൊണ്ടുവരിക' എന്ന തത്വം ഉൾക്കൊള്ളുന്നു.

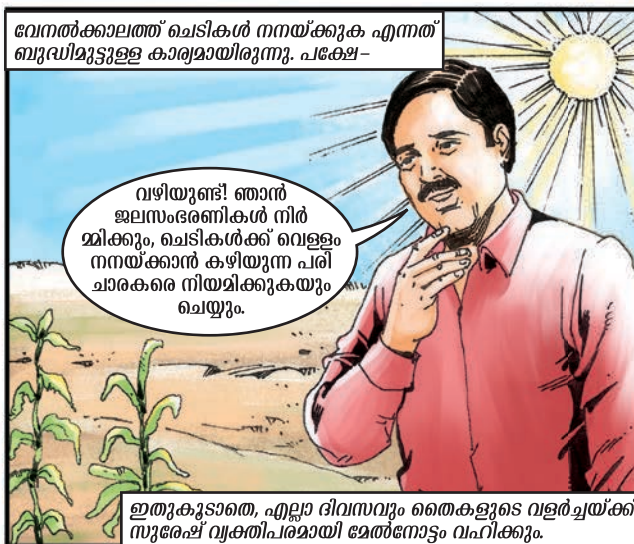
ഇരുപത് വർഷങ്ങൾക്കു മുമ്പ് സഹകാര നഗറിൽ സുരേഷ് 2500 വൃക്ഷത്തൈകൾ നടപ്പിടിപ്പിച്ചിരുന്നു. ഇവ ഇപ്പോൾ പൂർണ്ണവളർച്ചയെത്തിയ മരങ്ങളാണ്, ഓരോന്നിനും സാംസ്കാരിക പ്രാധാന്യമുള്ള ഒരു വൃക്ഷതയുടെ പേരാണ് നൽകിയിരിക്കുന്നത്.

ഒരു പ്രധാന നിരീക്ഷണത്തിൽ നിന്നാണ് തൈകൾ നടാനുള്ള തീരുമാനം ഉണ്ടായത്.

'ഇന്ത്യയുടെ പുനോട്ട നഗരം' എന്ന് ലേബൽ ചെയ്യപ്പെട്ട ബംഗളൂരു ഒരു കാലത്ത് സസ്യജാലങ്ങൾക്കും വിശാലമായ പുനോട്ടങ്ങൾക്കും തടാകങ്ങൾക്കും പേരുകേട്ടതായിരുന്നു.

വേദകരമെന്നു പറയട്ടെ, കഴിഞ്ഞ 50 വർഷത്തിനിടെ നഗരത്തിന്റെ 88% പച്ചപ്പും 79% നിർമ്മാണങ്ങളും തുരിതമായ നഗരവൽക്കരണം മൂലം നഷ്ടപ്പെട്ടു.

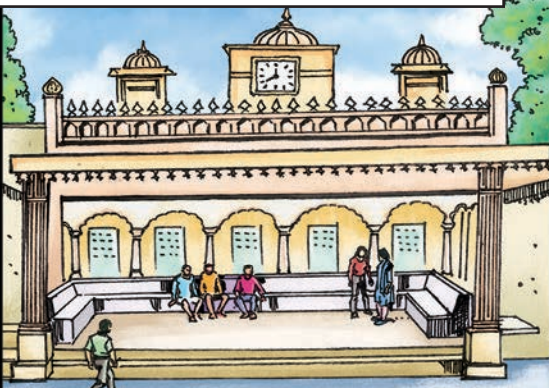
സുരേഷിന്റെ പ്രയത്നത്താൽ, മഹാഗണി, വേഷ്, മരമല്ല, ജകരണ്ട തുടങ്ങി നിരവധി മരങ്ങൾ ഇന്ന് ഈ പ്രദേശത്തുണ്ട്.

അവിടെത്തെ വായു ശുദ്ധവും പുതുമയുള്ളതുമാണ്, ഈ പ്രദേശത്തെ നഗരത്തിലെ ഏറ്റവും കൂടുതൽ താമസ യോഗ്യമായ സ്ഥലങ്ങളിൽ ഒന്നാക്കി ഇതു മാറി.

കർണാടകയുടെ ഭാഷ, ചരിത്രം, സംസ്കാരം എന്നിവയെ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിനും സുരേഷ് പ്രവർത്തിച്ചിട്ടുണ്ട്.

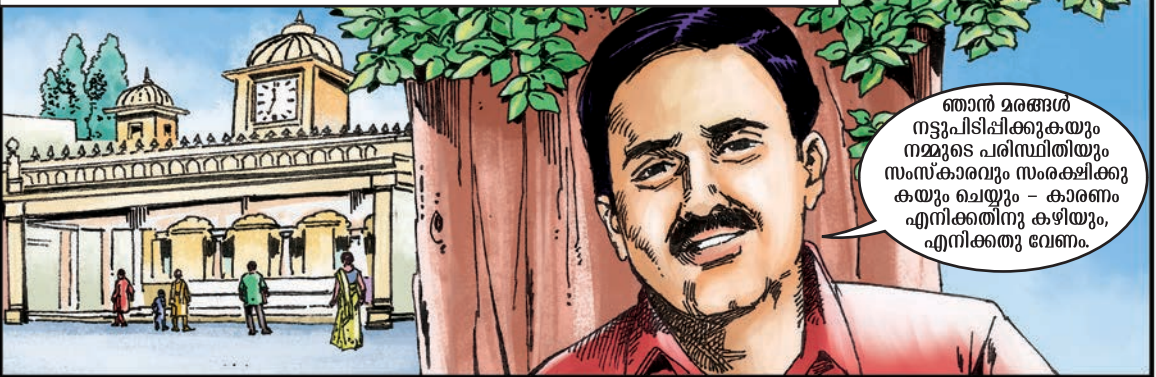
ഇതിനായി അദ്ദേഹം 500 ചതുരശ്ര അടി വിസ്തീർണ്ണമുള്ള ഒരു ബസ് ഷെൽട്ടർ നിർമ്മിച്ചു. അതിൽ കവികളുടെയും സംസ്ഥാനത്തെ മറ്റ് പ്രമുഖരുടെയും ചിത്രങ്ങൾ ഉണ്ട്.

ബസ് സ്റ്റാൻഡിൽ എല്ലാത്തരം കന്നഡ ഗാനങ്ങൾ - ഭക്തി ഗാനങ്ങൾ നാടോടി സംഗീതം, ക്ലാസ്സിക്കൽ ഗാനങ്ങൾ, സിനിമാ ഗാനങ്ങൾ എന്നിവ ഇവിടെ പ്ലേ ചെയ്യുന്നു.

ചില ഓഡിയോകൾ കർണാടകയുടെ സമ്പന്നമായ ചരിത്രത്തെക്കുറിച്ച് പ്രത്യേകം രേഖപ്പെടുത്തിയ വിവരങ്ങളാണ്.

ഏതെങ്കിലും പ്രശംസിച്ചാലും, ലളിതമായ തത്വചിന്തയുള്ള, ലളിതമായ മനുഷ്യനായി സുരേഷ് തുടരുന്നു.

തുൾസിരാം യാദവ്

ഇന്നത്തെ കഥ നേതൃത്വത്തിന്റെ ശക്തിയെക്കുറിച്ചാണ്. ഗ്രാമത്തലവനായ തുൾസി രാം യാദവിനെ കുറിച്ച്, അദ്ദേഹത്തിന്റെ മാർഗനിർദ്ദേശപ്രകാരം തന്റെ ഗ്രാമത്തിന്റെ ജലക്ഷാമം പരിഹരിക്കാൻ കഴിഞ്ഞു.

ഉത്തർപ്രദേശിലെ ബന്ധയിലെ ലുഖ്താര ഗ്രാമം ഏതാനും വർഷങ്ങൾക്കു മുമ്പു വരെ കടുത്ത ജലക്ഷാമം നേരിട്ടിരുന്നു.

കുഷിക്ക് വെള്ളമില്ല. നമ്മുടെ കുളങ്ങൾ വറ്റിവരളുന്നു.

ദുരെയുള്ള കിണറുകളിൽ നിന്ന് വെള്ളം കിട്ടുന്നത് ബുദ്ധിമുട്ടാണ്. നമ്മുടെ പുതിയ ഗ്രാമപ്രധാൻ* സഹായിക്കുമെന്ന് പ്രതീക്ഷിക്കാം.

ഗ്രാമവാസികൾ ഭാഗ്യമുള്ളവരായിരുന്നു. പുതിയ ഗ്രാമ പ്രധാൻ തുൾസി രാം യാദവ് പ്രശ്നം പരിഹരിക്കാൻ അടിയന്തര നടപടി സ്വീകരിച്ചു.

വിഷമിക്കേണ്ട, വെള്ളത്തിന്റെ പ്രശ്നം പരിഹരിക്കാൻ ഞാൻ ഇവിടെയുണ്ട്. നമ്മൾ ഒരൂമിച്ച് പ്രവർത്തിക്കും.

ജലപ്രശ്നം പരിഹരിക്കുമെന്ന് നിങ്ങൾ ഇന്നലെ പറഞ്ഞു. പക്ഷെ എങ്ങനെ?

പരിഹാരം ലളിതമാണ്. വയലിലെ വെള്ളം വയലിൽ തങ്ങിനിൽക്കുന്നു, ഗ്രാമത്തിലെ വെള്ളം ഗ്രാമത്തിൽ തങ്ങിനിൽക്കുന്നു.

നിങ്ങളെന്താണ് അർത്ഥമാക്കുന്നത് തുൾസി രാം ജി?

കുഷിക്കും ഗ്രാമ ഉപയോഗത്തിനുമായി ജലസ്രോതസ്സുകൾ വെവ്വേറെ സൂക്ഷിക്കുക, അത് കലരുകയോ പാഴാകുകയോ ചെയ്യരുത്.

തുള്ളസി റാമിന്റെ ആശയത്തെക്കുറിച്ച് ഗ്രാമവാസികൾക്ക് ആകാംക്ഷയുണ്ടായിരുന്നു, പക്ഷേ എങ്ങനെ മുന്നോട്ട് പോകണമെന്ന് നിശ്ചയമുണ്ടായിരുന്നില്ല.

പപ്പാ, 'ഗ്രാമത്തിലെ വെള്ളം ഗ്രാമത്തിൽ തങ്ങിനിൽക്കുന്നു' എന്നതുകൊണ്ട് തുള്ളസി റാം ജി എന്താണ് ഉദ്ദേശിച്ചത്?

അതായത് നമ്മുടെ ഗ്രാമത്തിലെ വെള്ളം കൂടിക്കൊന്നും മറ്റ് വിട്ടുവശത്തു കൂടും സൂക്ഷിക്കണം എന്നാണ്. അത് പാഴാക്കുകയോ മറ്റേവിടെയെങ്കിലും ഉപയോഗിക്കുകയോ ചെയ്യരുത്.

അങ്ങനെ, നമുക്ക് ഓരോരുത്തർക്കും വെള്ളം ലഭിക്കാൻ സഹായകമാകുമോ?

അതെ, ഓരോ തുള്ളിയും പ്രധാനമാണെന്ന് മനസ്സിലാക്കുമ്പോൾ, നമ്മുടെ എല്ലാ ജലപ്രശ്നങ്ങളും പരിഹരിക്കാൻ കഴിയും.

മഴവെള്ളം സംരക്ഷിച്ച് കൃഷി തുടങ്ങണമെന്ന് തുള്ളസി റാം കർഷകരെ ഉപദേശിച്ചു.

നമുക്ക് നമ്മുടെ വയലുകളിൽ കുളങ്ങൾ കുഴിച്ച് അവിടെ കനാലുകളുമായി ബന്ധിപ്പിക്കാം. കർഷക ആവശ്യങ്ങൾക്കായി നമ്മൾ മഴവെള്ളം ശേഖരിക്കും.

അത് വർഷം മുഴുവൻ വിളവെടുക്കാൻ നമ്മെ സഹായിക്കും. നമ്മൾ അത് ഒരിക്കൽ ചെയ്യണം.

കർഷകർ 40 ഓളം കുളങ്ങൾ കുഴിച്ച് കനാലുകളുമായി ബന്ധിപ്പിച്ചു.

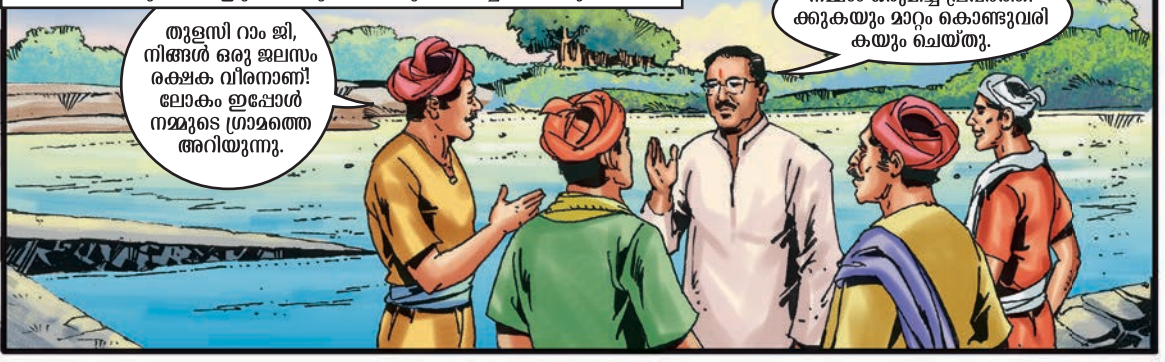
വർഷങ്ങൾ കഴിഞ്ഞുപോയി -

ഒരിക്കൽ വറ്റിപ്പോയ കുളങ്ങൾ ഇപ്പോൾ വെള്ളം നിറഞ്ഞ് നമുക്ക് ഐശ്വര്യം കൊണ്ടുവന്നു.

അതെ, തുള്ളസി റാം ജി പറഞ്ഞത് ശരിയാണ്. ലുഖ്താ ഇപ്പോൾ ഒരു മാതൃകാ ഗ്രാമമാണ്.

തന്റെ റേഡിയോ പരിപാടിയായ മൻ കി ബാത്തിൽ തുള്ളസി റാം യാദവിന്റെ ജലസംരക്ഷണ ശ്രമങ്ങളെ പ്രധാനമന്ത്രി മോദി പ്രശംസിച്ചതിനെ തുടർന്ന് -

തുള്ളസി റാം ജി, നിങ്ങൾ ഒരു ജലസംരക്ഷക വിരനാണ്! ലോകം ഇപ്പോൾ നമ്മുടെ ഗ്രാമത്തെ അറിയുന്നു.

നമ്മൾ ഒരുമിച്ച് പ്രവർത്തിക്കുകയും മറ്റും കൊണ്ടുവരികയും ചെയ്തു.

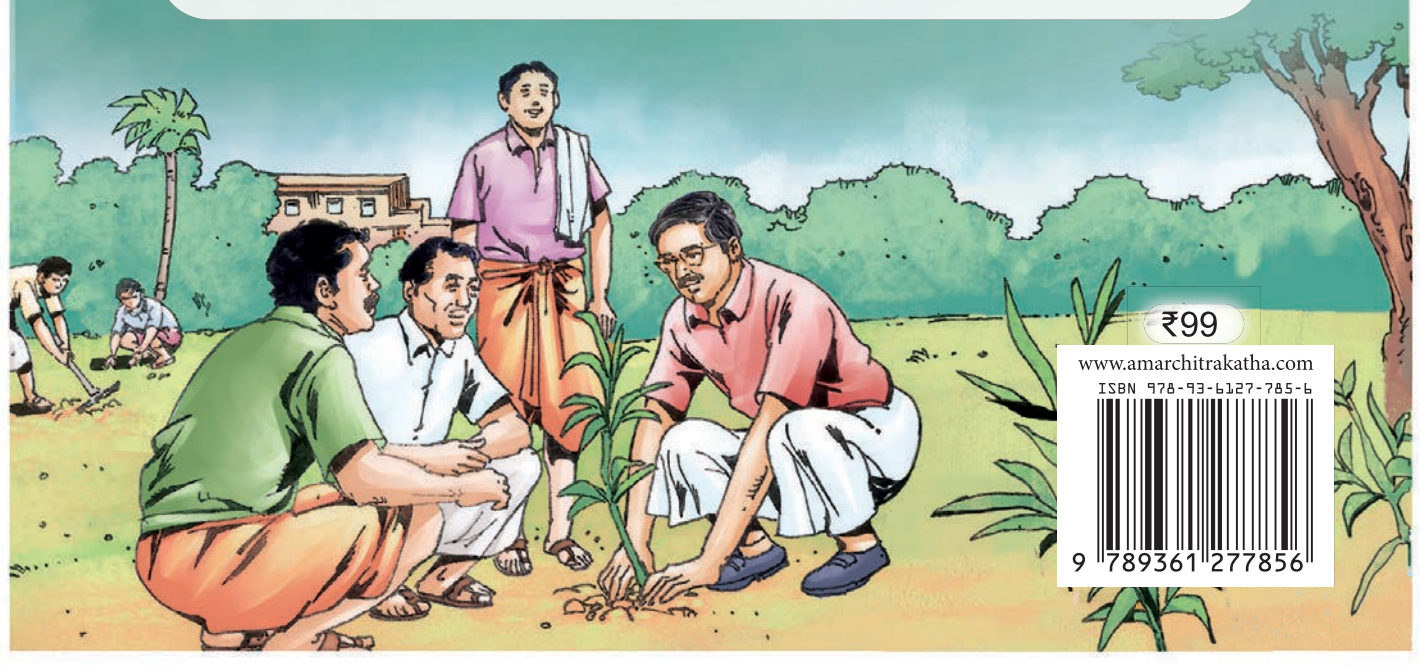
മൻ കി ബാത്ത്

വാല്യം - 8

‘ലോകത്ത് മനുഷ്യന്റെ ആവശ്യത്തിനുള്ളത് ഉണ്ട്, എന്നാൽ മനുഷ്യന്റെ അത്യാഗ്രഹത്തിന് പര്യാപ്തമല്ല.’ നമ്മുടെ രാഷ്ട്രപിതാവ് മഹാത്മാഗാന്ധി പറഞ്ഞ വാക്കുകളാണിത് വേഗതയേറിയ ഈ കാലത്ത് നമ്മളെപ്പോഴോ ഇതു കൈവിട്ടു പോയി. ബിസിനസ്സുകളും വ്യവസായങ്ങളും കുതിച്ചുയരുന്നതോടെ, ടൺ കണക്കിന് മാലിന്യങ്ങൾ ഉൽപ്പാദിപ്പിക്കപ്പെടുകയും പരിസ്ഥിതിക്ക് പരിഹരിക്കാനാകാത്ത നാശം സംഭവിക്കുകയും ചെയ്തു. എന്നിരുന്നാലും, ഇത് തടയാൻ നമുക്കാവശ്യം, ചുമതലയേറ്റെടുക്കാൻ ഉത്തരവാദിത്തമുള്ള കുറച്ചു പൗരന്മാരെയാണ്.

മൻ കി ബാത്തിന്റെ എട്ടാം വാല്യം, രാജ്യമെമ്പാടുമുള്ള ചില മനുഷ്യർ അവരുടെ ചുറ്റുവട്ടത്തിൽ നടക്കുന്ന പ്രശ്നം കാണുകയും അത് പരിഹരിക്കാനുള്ള ദൗത്യം സ്വയം ഏറ്റെടുക്കുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു.

കുരുവികൾക്ക് വംശനാശം സംഭവിക്കാതിരിക്കാൻ വീടുകൾ നിർമിച്ച ഇന്ദർ പാൽ സിംഗ് ബത്ര മുതൽ നാഗനദിയെ പുനരുജ്ജീവിപ്പിച്ച തമിഴ്നാട്ടിലെ സ്ത്രീകൾ വരെയുള്ള ഈ പതിനൊന്ന് കഥകളും പരിസ്ഥിതിയെ സംരക്ഷിക്കുന്ന വീരന്മാരെക്കുറിച്ചാണ്. അവരോരോരുത്തരും ശരിയായ ദിശയിലേക്ക് ചുവടുവെക്കുകയും നൂറുകണക്കിനുള്ള മറ്റു മനുഷ്യരെ അവരുടെ പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ പങ്കുചേരാൻ പ്രചോദിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു.

₹99

www.amarchitrakatha.com

ISBN 978-93-6127-785-6

9 789361 277856